

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 11/1'2018

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І. Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 28 від 13

листопада 2018 року) та Вченою Радою Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського (Протокол № 35 від 15 листопада 2018 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 27.11.2018

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2018

© "Економіка. Фінанси. Право",

2018

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бондар Валерій Петрович, професор кафедри аудиту КНЕУ, директор аудиторської фірми "HLB UKRAINE", член Аудиторської палати України

Величко Олена Георгіївна, Радник Першого віце-прем'єра міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України, член Аудиторської палати України

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, Заслужений працівник освіти України

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор.

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., професор

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Редько Олександр Юрійович, д.е.н., перший проректор з науково-педагогічної роботи, професор, академік НАСОО, член Аудиторської палати України

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана Вячеславівна, д.е.н., доцент

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент

Кононенко Леонід Миколайович, к.ю.н., професор

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор:

Туманян Анна Оганесівна

ЗМІСТ

<i>М.В. ДМИТРИШИН.</i> Перспективні напрями підвищення зацікавленості європейського туриста принадами Прикарпаття	4
<i>Л.П. ШАПОВАЛ, А.Я. ГРИЦИК.</i> Удосконалення процесу управління банківськими ризиками	8
<i>С.А. ТКАЧЕНКО, О.М. ПОТИШНЯК.</i> Дослідження деяких проблем й формування напрямків розвитку формальної теорії і методології підсистеми обліково-економічного та аналітичного забезпечення	11
<i>Є.М. ПІПЧ.</i> Експертиза та митний контроль автокосметики	14
<i>С.В. САВЧУК, Р.М. КОРНАЦЬКА.</i> Траєкторія розвитку бюджетного планування в умовах децентралізації	19
<i>Т.О. КЛІМНЬОВА.</i> Розвиток економічної конкуренції в Україні в умовах глобалізації	24
<i>О.Г. МЕЛЬНИК, М.Є. АДАМІВ, А.В. ТОДОЩУК.</i> Досвід Польщі щодо побудови та реформування митної системи в умовах членства у Європейському Союзі	28
<i>Т.В. ЄРМОЛАСЬВА, А.А. ЗАПОРОЖЕЦЬ.</i> Правовий статус агрохімічного паспорту земельної ділянки ..	33

АНОТАЦІЇ, КОМЕНТАРІ, КОНСУЛЬТАЦІЇ

<i>А.О. ТУМАНЯН.</i> Коментар щодо законопроекту про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України № 9260 від 05.11.2018 р.	36
---	----

ДМИТРИШИН

Марта Василівна

martadmytryshyn@hotmail.com

УДК 338.48:339

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТУРИСТА ПРИНАДАМИ ПРИКАРПАТТЯ

PERSPECTIVE DIRECTIONS TO IMPROVE THE INTEREST OF EUROPEAN TRAVELERS IN CARPATHIAN REGION

к.е.н., доцент кафедри, Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту ТНЕУ

У статті обґрунтовано необхідність розвитку туризму в Україні та на Прикарпатті виходячи з положень Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026. Охарактеризовано перспективні напрямки розвитку місцевого туризму у сфері міського та екологічного туризму. Ретроспективно проведено аналіз подій та заходів міського туризму в Івано-Франківську з популяризації регіону серед іноземців та оцінено їх ефект, спрямованість та міру впливу. Наведено аргументи за розвиток екологічного туризму на Прикарпатті та доведено його перспективи виходячи з природно-кліматичних умов та пам'яток природи.

* * *

В статті обґрунтовано необхідність розвитку туризму в Україні та на Прикарпатті виходячи з положень Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026. Выделено перспективные направления развития местного туризма в сфере городского и экологического туризма. Ретроспективно проведен анализ событий и мероприятий городского туризма в Ивано-Франковске с популяризации региона среди иностранцев и оценен их эффект, направленность и степень влияния. Приведены аргументы за развитие экологического туризма на Прикарпатье и доказана его перспективы исходя из природно-климатических условий и памятников природы.

* * *

Introduction. Close geographical location of the western region of Ukraine to the borders of the European Union as a whole, as well as deepening of cooperation between Ukraine and the countries of Europe in the context of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU requires a more detailed study of the prospective attractions of the Carpathian region that may be of interest to foreign tourists.

Purpose. The aim of the study is to identify up-and-coming ways and directions of attracting European tourists to the Carpathian region and the opportunities of their development.

Results. Ukrainians, in the framework of their cultural and historical identity, traditionally form different ethnic groups are known abroad by their hospitality. The Carpathian region combines unique intertwining of traditions, culture and national originality on its territory, which causes the interest of even a discerning tourist and increases the influx of guests from abroad.

The center of the Carpathian region is the city of Ivano-Frankivsk, a tourist attraction of the western region of Ukraine. The regional center in May 2018 celebrated its 356 birthday. Every year, hosting foreign guests from partner cities and regions, our city is trying to do it even better. The program of celebrations is diversified by adding art, cultural, sports, children's and entertainment activities. It should be noted that the city of Ivano-Frankivsk is always interested in the culture of the twin cities and their European partners by involving them in festive events. In our opinion, European events are an additional factor in the perception of the city by foreign tourists, since it points out the respect, interest, and ultimately the proximity of Ukrainians to the European Union.

On the territory of Ivano-Frankivsk region there is a natural reserve "Horhany" – an environmental, research institution. The purpose of its functioning is to preserve unique virgin forests, in particular European pine cedar. On the territory of the reserve there is no usual tourism activity, but scientific research and environmental education activities are being carried out, which allows to develop the direction of ecological tourism with educational-research purpose

Here the nature reserve fund is about 168 thousand hectares, which is 12% of the total area of Ivano-Frankivsk region. This fact indicates a significant potential of the region for the development of tourism.

Conclusion. Despite the existing difficulties of integrating the domestic tourism industry into a single European space, Ukraine in general and the Carpathian region, in particular, have many opportunities to develop travelling. Interesting places, original culture, hospitality, beautiful nature in the complex forms a number of competitive advantages and opens up new perspectives. A competitive advantage, in turn, allows us to achieve a positive economic effect.

Ключові слова: туризм, туристичні принади, міський туризм, екологічний туризм

Ключевые слова: туризм, туристические достопримечательности, городской туризм, экологический туризм

Keywords: tourism, tourist attractions, city tourism, ecological tourism

ВСТУП

Блиьке географічне розміщення західного регіону України до кордонів Європейського Союзу загалом, а також поглиблення співпраці України з країнами Європи в контексті виконання угоди про Асоціацію України і ЄС вимагає детальнішого вивчення перспективних принад Прикарпаття, що можуть бути цікавими іноземному туристу.

Дослідженнями проблем розвитку сучасного україн-

ського туризму займалися такі науковці, як, зокрема: вивченням теоретичних засад дослідження туризму як соціокомунікаційного феномену – В. Перехейда [1], питаннями державного управління сферою туризму в Україні в умовах глобалізації – А. Гаврилюк [2], особливостями інновацій туризму та індустрії гостинності – О. Романенко, О. Яворська [3], питаннями формування та розвитку міського туризму – Т. Ткаченко, О. Гладкий [4], оцінкою проблем та сучасного стану

екологічного туризму в Україні – В. Піменов [5], та інші, однак специфіка, проблеми та перспективи розвитку туризму Прикарпатського регіону більшою мірою залишилось поза увагою.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є виявлення перспективних способів і напрямків залучення європейських туристів на Прикарпаття та можливості їх розвитку. Для досягнення поставленої мети необхідним є використання методів дослідження економічних явищ та процесів, зокрема: порівняння, історичного та логічного методів, системного підходу.

РЕЗУЛЬТАТИ

У березні 2017 р. Кабінет Міністрів України схвалив розпорядження щодо Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р.. Посилаючись на оцінку Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), яка внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту розраховує на рівні 10 %, сфера туризму та курортів називає однією з основних галузей, що впливає на загальний стан і тенденції світової економіки.

Україна розташована у центрі Європи та має всі умови для належного розвитку економіки за рахунок туризму, проте суттєво відстає від провідних держав світу за рівнем розвитку туристичної інфраструктури та якості туристичних послуг [6]. Однак, певні проблеми та труднощі розвитку вітчизняного туризму є водночас його резервами зростання та перспективами. За умови підсиленої уваги, виваженої державної політики, ініціативності громадян та підприємців, ця галузь може не лише дати поштовх розвитку економіки, збільшити доходи до бюджету та виробництво валового внутрішнього продукту, а також й зблизити українців та мешканців Європейського Союзу культурно та духовно.

Українці в рамках своєї культурної та історичної самобутності формують традиційно різні етнічні групи (гуцулів, бойків, лемків тощо), що своєю гостинністю та колоритом знані далеко за кордоном. Прикарпатський регіон поєднує на своїй території унікальне переплетення традицій, культури та національної самобутності, що викликає зацікавленість навіть вибагливого туриста та збільшує наплив гостей з-за кордону.

Центром Прикарпаття є місто Івано-Франківськ, туристична принада західного регіону України. Обласний центр у травні 2018 р. відсвяткував свій 356 день народження. Щороку приймаючи іноземних гостей з партнерських міст та регіонів, наше місто намагається робити це ще краще. Програма святкових заходів урізноманітнюється поповнюючись мистецькими, культурними, спортивними, дитячими та розважальними заходами [7]. Виставки, театральні вистави, велопробіги, конкурси та вікторини, майстер-класи, концерти – маленька частка атракцій Івано-Франківська. Традиційно, в рамках святкування дня міста відбувається «Свято ковалів», на яке в 2018 р. завітали учасники з 11 країн та 18 європейських міст [8]. Протягом 16 традиційного свята проводився майстер-клас ковальського мистецтва, виставка робіт ковалів, ярмарка ковальських виробів. Гості заходу також могли познайомитися, поспілкуватись з представниками цієї оригінальної професії, а також показати власні напрацю-

вання у даній царині.

Традиційно, по завершенню ковальського з'їзду, місту залишається кований подарунок, що пізніше прикрашає вулиці Івано-Франківська. Цьогоріч алею кованих скульптур поповнив ангел-охоронець міста [9]. Окрім кованих елементів чи скульптур у місті уже розташовані гойдалки, лавки, арка, фоторамка з кованою фотокамерою, що своєю оригінальністю, якістю виконання та символічністю можуть зацікавити навіть примхливого туриста.

Слід відмітити, що місто Івано-Франківськ завжди цікавиться культурою міст-побратимів та своїх європейських партнерів залучаючи їх до святкових заходів. На нашу думку, проведення заходів європейцями є додатковим фактором сприйняття міста іноземними туристами, адже вказує на повагу, зацікавленість, зрештою наближеність українців до Європейського Союзу. За багаторічну плідну працю з популяризацією європейських цінностей в Україні у 2018 р. місто отримало почесну відзнаку Парламентської асамблеї Ради Європи [10] одержавши визнання європейського курсу франківців. Приз складається з пам'ятної нагороди, медалі, диплома та стипендії для молодих людей із міста-переможця, які поїдуть на навчання в Європу [11].

Однак Івано-Франківськ не зупинився на досягнутому і продовжує проведення заходів з просування європейської культури та цінностей на теренах Прикарпаття. Так, 19 травня 2018 р. у бібліотеці-філії № 6 для найменших франківців відбувся бібліоглобус «Подорожуючи країнами Європи»; на зупинках подорожі дітей зустрічали відомі казкові герої [12]. Такі заходи, на наш погляд, дозволять дітям розширити власний світогляд, покращити сприйняття іноземців на Батьківщині та гостинність регіону загалом. А вже 25-27 травня відбулися чергові Дні польської культури в обласному центрі Прикарпаття [13].

Зрештою, невеликі заходи з висадки дерев, ремонту доріг, побудови велопарковок та облаштування велопрокату, відкриття нових центрів туристичної інформації, випуску карт місцевих цікавинок тощо, поступово вибудовує «дорогу» європейця до туристичних принад Франкового міста.

Все більш популярний сьогодні стає екологічний, або так званий «зелений» туризм. Значна урбанізація, зростання кількості мегаполісів, високий рівень шуму та ритм життя створюють моральну втому міським жителям. Сучасна людина звісно звикла до комфорту цивілізації, техніки, технологій; однак бажання всюди встигати щоденно є дуже виснажливим. Офісні працівники, державні чи банківські службовці ведуть переважно сидячий спосіб життя та багато годин проводять за комп'ютером. В результаті цього не лише прагнуть покращити стан здоров'я відірвавшись від екрана монітору, але й відпочити розумово. Для цього і обирають екологічний туризм.

Прикарпаття географічно поєднало гірський масив, рівнинні території, річки, озера і поля. Кліматичні умови благодатної землі додатково створюють попит для туристів зеленого спрямування.

Насамперед, екотуризм – це подорожі та відвідування належним чином збережених природних територій, представлених у всьому світі зазвичай національними та природними картами, резерватами та іншими типами

природних територій, що охороняються. По-друге, екотуризм передбачає наявність певних жорстких правил поведінки, дотримання яких є принциповою умовою успішного розвитку самої галузі. По-третє, екотуризм відрізняється відносно незначним впливом на природне середовище, тому його ще називають «м'яким туризмом». По-четверте, екотуризм передбачає, що місцеві жителі не тільки працюють як обслуговуючий персонал, але продовжують жити на території, що охороняється, не змінюючи колишній спосіб життя, продовжують займатися традиційними видами господарства, які забезпечують економічний режим природокористування. По-п'яте, екотуризм – це туризм – це поєднує відпочинок та екологічну освіту: вивчення основ екології – науки про відносини рослинних і тваринних організмів і утворюваних ними спільнот між собою та з навколишнім середовищем, закономірності взаємодії суспільства й навколишнього середовища, основи раціонального природокористування, охорону живих організмів і середовища їх проживання [6, с. 201].

Американці, зазвичай, серед різновидів та пропозицій «зеленого» туризму обирають активний відпочинок, рафтинг, спортивне орієнтування, альпінізм, інші екстремальні його види. Натомість європейці більше цікавляться національними традиціями, автентичністю місцевого населення, традиційними стравами тощо. Власне, Прикарпатський регіон у даному контексті особливо перспективний.

Зокрема, на території Івано-Франківської області функціонує природний заповідник «Горгани» – природоохоронна, науково-дослідна установа. Метою його функціонування є збереження унікальних пралісів, зокрема сосни кедрової європейської. На території заповідника не проводиться звична туристична діяльність, однак проводяться наукові дослідження та еколого-освітня діяльність, що дозволяє розвивати, згаданий вище, п'ятий напрямок екологічного туризму з навчально-дослідницькою метою [14].

Також на Івано-Франківщині також функціонують, зокрема [15]:

- 4 національні природні парки загальною площею 109 282 га («Верховинський національний природний парк», «Галицький національний природний парк», «Карпатський національний природний парк» та «Національний природний парк «Гуцульщина»).
- «Полянницький регіональний ландшафтний парк» загальною площею 1 070 га;
- 178 заповідних урочищ загальною площею 5 296 га;
- 4 ботанічні заказники загальнодержавного значення загальною площею 999 га («Кливіський», «Князьдвірський», «Талпишківський» та «Яйківський»);
- гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Турова дача» загальною площею 255 га;
- 2 ландшафтні заказники загальнодержавного значення загальною площею 3482,8 га («Грофа» та «Козакова долина»);
- 2 лісові заказники загальнодержавного значення загальною площею 472 га («Скит Манявський та «Бредулецький»);
- «Пожератульський орнітологічний заказник» загальнодержавного значення загальною площею 206 га;

- 22 ботанічні заказники місцевого значення загальною площею 1 012 га;
- 4 гідрологічні заказники місцевого значення загальною площею 2 048 га («Болото», «Під Верховиною», «Ріка Пістинька з прибережною смугою», «Ріка Чорний Черемош з прибережною смугою»);
- 2 загальнозоологічні заказники місцевого значення загальною площею 15 139 га («Гирява», «Чорний ліс»);
- «Черемошський іхтіологічний заказник» місцевого значення загальною площею 3 288 га;
- 6 ландшафтних заказники місцевого значення загальною площею 15 005 га («Ріка Свіча з притокою Мізунькою», «Ріка Лімниця з водоохоронною смугою вздовж берегів шириною 100 м., «Саджавський ландшафтний заказник», «Цапове», «Чивчино-Гринявський», «Яськів потік»);
- 7 лісових заказників місцевого значення загальною площею 5 667 га («Журавенківський лісовий заказник», «Журитин», «Красна», «Марино», «Потоки», «Страгора», «Ільма»);
- 2 орнітологічні заказники місцевого значення загальною площею 61 га («Чорторійський», «Шевченківський»);
- 5 ботанічних пам'яток природи загальнодержавного значення загальною площею 126 га (урочище «Масюк», урочище «Осій», урочище «Сокіл», урочище «Галниці», «Чортова гора»);
- геологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення «Старуня» загальною площею 60 га;
- 4 гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення загальною площею 20,5 га («Болото висяче», «Болото Лисак», «Болото Мшана», «Болото Ширковець»);
- 3 комплексні пам'ятки природи загальнодержавного значення загальною площею 213 га («Касова гора», «Скелі Довбуша», «Урочище Верхня Озерище»);
- 138 ботанічних пам'яток природи місцевого значення загальною площею 703 га;
- 9 геологічних пам'яток природи місцевого значення загальною площею 21 га («Білий камінь», «Глушківські скелі», «Ковалівське буровугільне родовище», «Малевський комплекс», «Мальовнича скеля», «Надвірнянські скелі», «Писаний камінь», «Скельний коридор Довбушанки», «Скеля на правому березі річки Прут»);
- 10 гідрологічних пам'яток місцевого значення загальною площею 14 га («Болото Лютошара», «Верхове болото», «Водоспад Бухтівець», «Водоспад на ріці Зелениця», «Гірське озеро Розсохан», «Козакова криниця», «Манявський водоспад», «Соляне джерело», «Соляне джерело «Урочище Водичний», «Студений»);
- зоологічна пам'ятка місцевого значення «Вільхівець» загальною площею 8,7 га;
- 9 комплексних пам'яток природи місцевого значення загальною площею 80 га («Великі Голди», «Вовчинецькі гори», «Гора Бучок», «Данчиця», «Добротівські відсолонення», «Каменець», «Озірна», «Під скелями», «Скалки»);
- 3 дендрологічні парки загальнодержавного значення загальною площею 118 га («Високогірний», «Дружба», «Діброва»);

- 2 дендрологічні парки місцевого значення загальною площею 6 га («Пролісок», «Малотурянський»);
- Підмихайлівський зоологічний парк місцевого значення загальною площею 5 га;
- парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Парк партизанської слави» загальною площею 7 га;
- парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Арборетум» загальною площею 3 га.

Таким чином природно-заповідний фонд Прикарпаття складає близько 168 тисяч га, що перевищує 12 % загальної площі Івано-Франківської області. Цей факт свідчить про значний потенціал даного регіону для розвитку туризму.

ВИСНОВКИ

Незважаючи на існуючі труднощі інтеграції вітчизняної туристичної галузі в єдиний європейський простір, Україна загалом та Прикарпаття зокрема, має безліч можливостей розвивати сферу мандрівок та подорожей. Цікаві місця, самобутня культура, гостинність, красива природа в комплексі формує ряд конкурентних переваг та відкриває нові перспективи. А конкурентні переваги, в свою чергу, дозволяють досягти позитивного економічного ефекту.

Перспективи подальших досліджень лежать у площині пошуку новаторських напрямів розвитку туризму.

Список використаних джерел

1. Перехейда В.В. Теоретичні засади дослідження туризму як соціокомунікаційного феномену. Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації. 2018. Вип. 52. С. 221-230.
2. Гаврилюк А.М. Державне управління сферою туризму в Україні в умовах глобалізації: аксіологічний підхід. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 4. С. 119-123.
3. Романенко О.О., Яворська О.Г. Особливості інновацій в туризмі та індустрії гостинності. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 5-9.
4. Каченко Т., Гладкий О. Міський і сільський туризм: формування і розвиток. Товари і ринки. 2016. № 2. С. 9-20.
5. Піменов В.Г. Розвиток екологічного туризму в Україні: основні поняття, проблеми, сучасний стан. Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації. 2018. Вип. 52. С. 198-208.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року" від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (дата звернення 04.11.2018).
7. План заходів виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (дата звернення 04.11.2018).
8. Об'єднані подум'ям та металом URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47466> (дата звернення 04.11.2018).
9. Подарунки Свята ковалів URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47477> (дата звернення 04.11.2018).
10. 2018 Europe Prize is awarded to the Ukrainian town of Ivano-Frankivsk. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-N.asp?newsid=7038&cat=8> (дата звернення 04.11.2018).

View-N.asp?newsid=7038&cat=8 (дата звернення 04.11.2018).

11. ПАРС присудила Приз Європи Івано-Франківську. URL: <https://www.ukranews.com/ua/news/559781-parye-prysudyla-pryz-yevropy-ivano-frankivsku> (дата звернення 04.11.2018).
12. Європа як на долонях. URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47547> (дата звернення 04.11.2018).
13. Дні польської культури в Івано-Франківську. URL: <http://www.mvk.if.ua/anons/47564> (дата звернення 04.11.2018).
14. Природний заповідник "Горгані". URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47547> (дата звернення 04.11.2018).
15. Національні природні парки. URL: <http://pzf.land.kiev.ua/pzf3.html> (дата звернення 04.11.2018).

References

1. Perekheida V.V. Theoretical principles of the study of tourism as a socio-communicative phenomenon. Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture. Series: Social Communications. 2018. Vol. 52. pp. 221-230. (in Ukrainian).
2. Havrylyuk A.M. State administration of tourism in Ukraine in the conditions of globalization: axiological approach. Investments: practice and experience. 2018. № 4. pp. 119-123. (in Ukrainian).
3. Romanenko O.O., Yavorska O.H. Features of innovations in tourism and hospitality industry/ Investments: practice and experience. 2018. № 8. pp. 5-9. (in Ukrainian).
4. Tkachenko T., Hladkyi O. Urban and rural tourism: formation and development. Goods and markets. 2016. № 2. pp. 9-20. (in Ukrainian).
5. Pimenov V.H. Development of ecological tourism in Ukraine: main concepts, problems, current state. Bulletin of Kharkiv State Academy of Culture. Series: Social Communications. 2018. Vol. 52. pp. 198-208. (in Ukrainian).
6. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "About Approval of the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the Period until 2026" dated March 16, 2017. № 168-p. 04.11.2018 URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (дата звернення 04.11.2018) (in Ukrainian).
7. Action plan of the executive committee of Ivano-Frankivsk City Council URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (last accessed: 04.11.2018), (in Ukrainian).
8. Joined with flame and metal URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47466> (last accessed: 04.11.2018), (in Ukrainian).
9. Gifts of the Smiths' Festival URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47477> (last accessed: 04.11.2018), (in Ukrainian).
10. 2018 Europe Prize is awarded to the Ukrainian town of Ivano-Frankivsk. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-N.asp?newsid=7038&cat=8> (last accessed: 04.11.2018).
11. PACE has awarded Europe Prize to Ivano-Frankivsk. URL: <https://www.ukranews.com/en/news/559781-parye-prysudyla-pryz-yevropy-ivano-frankivsku> (last accessed: 04.11.2018), (in Ukrainian).
12. Europe as on palms. URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47547> (last accessed: 04.11.2018) (in Ukrainian).
13. Days of Polish Culture in Ivano-Frankivsk. URL: <http://www.mvk.if.ua/anons/47564> (last accessed: 04.11.2018), (in Ukrainian).
14. Natural reserve "Horgany". URL: <http://www.mvk.if.ua/news/47547> (last accessed: 04.11.2018) (in Ukrainian).
15. National natural parks. URL: <http://pzf.land.kiev.ua/pzf3.html> (last accessed: 04.11.2018) (in Ukrainian).

ШАПОВАЛ

Людмила Петрівна
shapoval26@meta.ua

УДК 338.242.2

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ
УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ
РИЗИКАМИ

ГРИЦИК

Андрій Ярославович
angry_95@mail.ruIMPROVING THE BANK RISK
MANAGEMENT PROCESSк.е.н. доцент КрНУ ім.
М. Остроградськогомагістр КрНУ ім.
М. Остроградського

У статті розглянуто класифікацію банківських ризиків. Проведений аналіз за групами ризиків. Зроблені акценти на основних ризиках, за фінансовими та функціональними категоріями внутрішніх ризиків, а також зовнішніх ризиках, висвітлені вітчизняні напрями управління ними, проаналізовані потенційні недоліки цих методів та запропоновані шляхи удосконалення на основі європейського досвіду. Розглянуті підходи до управління банківським ризиком, які були реалізовані в країнах ЄС, та виділено висновки щодо доцільності використання цих підходів в вітчизняних реаліях.

* * *

The article deals with the classification of bank risks. Analysis of risk groups. The emphasis was placed on the main risks, financial and functional categories of internal risks, as well as external risks, the national directions of management of them were highlighted, the potential drawbacks of these methods were analyzed and the ways of improvement based on European experience were proposed. The approaches to banking risk management that were implemented in the EU countries are considered, and conclusions are made on the feasibility of using these approaches in domestic realities. Also in article the idea of dealing with bank risks was managed, the European Union's experience of managing the risk, of minimization of it and possible activities of driving the bank business along the various risks was analyzed. In article was highlighted the main risk groups, and influence of them to the business structure of bank.

Ключові слова: банківські ризики, європейський досвід, управління, дослідження, банківські операції, валютні операції, моніторинг

Keywords: banking risks, European experience, management, research, banking operations, currency transactions, monitoring

ВСТУП

Постійний ризик, яким супроводжується банківська діяльність, змушує фінансові установи розробляти дієвий механізм управління ними.

Повністю уникнути ризиків неможливо, але вони можуть бути контрольовані та перебувати в межах компетенцій і можливостей банку.

Удосконалення управління ризиками та постійний нагляд за можливими ризиками повинен сприяти підвищенню фінансової стійкості та безпеки банку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання управління банківськими ризиками розглядається в дослідженнях науковців та практиків: Є. Потоцькою, В. Коваленко, В. Сидоренко, В. Тичиною, В. Задніпровською та ін.. Поряд з цим питання процесу управління банківським ризиком потребує подальшого дослідження та опрацювання з позиції його удосконалення враховуючи світову банківську практику.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета роботи полягає в узагальненні дієвих методів управління банківськими ризиками, та обґрунтуванні шляхів удосконалення процесу управління, враховуючи міжнародний досвід та рекомендації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Покращення та удосконалення процесу управління ризиками можливе лише з розумінням класифікації ризиків, яку розглянуто на рис 1.

За сферою виникнення банківські ризики поділяють на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх належать ризики, виникнення яких зумовлене змінами у зовнішньому середовищі й безпосередньо не пов'язані з діяль-

ністю банку. До внутрішніх належать ризики, що виникають безпосередньо в процесі діяльності банку й зумовлені кількістю його клієнтів, партнерів, зв'язків, асортиментом банківських операцій і послуг. Внутрішні ризики порівняно із зовнішніми краще піддаються ідентифікації та оцінці.

Найбільш розповсюдженими є фінансові та функціональні ризики, які мають щоденне відношення до банківських установ.

Фінансові ризики утворюють найчисленнішу групу банківських ризиків. Вони визначаються ймовірністю грошових втрат і пов'язуються з непередбаченими змінами в обсягах, дохідності, вартості та структурі активів і пасивів банку.

Функціональні ризики виникають внаслідок створення і впровадження нових банківських продуктів та послуг, неможливості здійснення своєчасного і повного контролю за фінансово-господарським процесом банку тощо.

Одним із основних методів у вітчизняній практиці управління внутрішнім ризиком є централізація управління ними, яка полягає у централізованому аналізі ризиків, а для бізнес-підрозділів банку встановлюються відповідні ліміти, здійснюється щоденний моніторинг кредитних ризиків.

Також до методів управління ризиком відноситься лімітування, яке передбачає страхування (хеджування) ризику. Аутсорсинг, який передбачає покриття збитків за рахунок власних ресурсів, та здійснення постійного моніторингу, співпраці з бюро кредитних історій.

Управління ризиками здійснюється на всіх організаційних рівнях – від вищого керівництва до рівня безпосереднього прийняття ризиків.

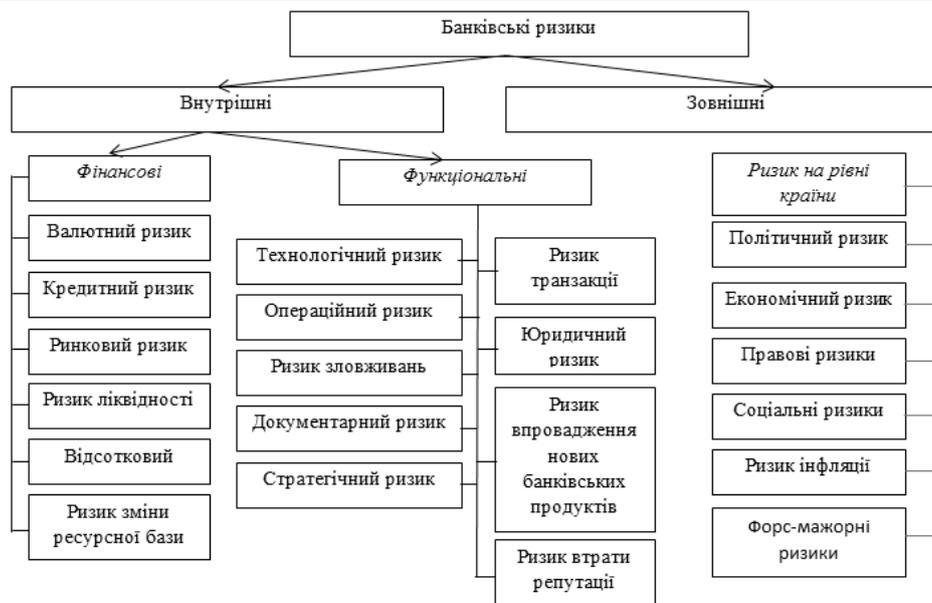

Рис. 1. Класифікація банківських ризиків

Одним із найбільших банківських ризиків є кредитний ризик. Він пов'язаний з негативними тенденціями у бізнесі позичальника, контрагента за угодою, у ринковому середовищі, з порушенням та невиконанням боржником власних зобов'язань.

Одним із методів управління кредитним ризиком є централізована передача актів у виробництво внутрішньої служби безпеки. Здійснюється оцінка рівня кредитних втрат портфелю кредитних карт на основі матриць міграції на терміні оборотності карткового портфеля в розрізі продуктів, формування правил і алгоритмів для розпізнавання та превентивного виявлення шахрайських операцій на основі аналізу тирчасових рядів баз даних [1].

Серед потенційних недоліків систем управління кредитним ризиком є відсутність в політиці банків положень за конкретними типами контрагентів; відсутність належної уваги до потенційних ризиків кредитного портфелю банку, неврахування при визначенні максимальної суми кредиту разових витрат (кредитний ризик), здійснення аналізу за даними за минулий період часу, що містять інформацію на одну звітну дату, не враховуючи теперішній стан справ клієнта.

Одним із найбільш значущих банківських ризиків є валютний – це ризик отримання збитків в результаті несприятливих короткострокових або довгострокових коливань курсів валют на міжнародних фінансових ринках.

Найбільшого поширення у світовій практиці серед методів управління валютним ризиком набули термінові валютні операції: форвардні, свопові, опціонні та фьючерсні, що широко використовуються на міжбанківському ринку. Валютний ризик може бути зменшений або цілком ліквідований за допомогою створення відповідного зворотного потоку коштів або «заморожування» курсу валюти, за яким будуть зроблені розрахунки (операція своп). Якщо банк має інвестиції в іноземній валюті, то хеджування може забезпечуватися за рахунок створення потоків платежів у тій же валюті, яка відповідає інвестиційному прибутку. Якщо у банку є борг в іноземній валюті, то хеджування може

полягати у створенні потоку регулярних прибутків у тій валюті, що відповідає процентним виплатам за позиками [5].

Слід також зазначити, що під час процесу управління ризиками завжди зважуються дві вартості: вартість самого ризику і вартість коштів, що витрачається на його хеджування. Якщо вартість хеджування перевищує вартість самого ризику, хеджування вважається недоцільним, або застосовується більш дешевий метод.

Одним із функціональних ризиків є операційний ризик – ризик втрат в результаті поломки в роботі інформаційних систем або комп'ютерної техніки, або внаслідок некомпетентних дій працівників, шахрайства, пограбування, або перевищення обмежень, помилка в розрахунку, помилка виконання тощо [5].

Більшість операційних ризиків виникають всередині банку, а отже, може бути ліквідований за рахунок усунення причин, за рахунок застосування наступних заходів:

- 1) децентралізація – унеможливлення проведення операції без участі та контролю інших підрозділів;
- 2) оцінка результатів діяльності не тільки керівником, а й незалежними та незацікавленими особами;
- 3) використання методу подвійного вводу та підтвердження операцій з боку незалежного підрозділу.

Управління операційними ризиками передбачає як щоденний моніторинг, так і виконання спеціальних завдань та проектів, покликаних нівелювати можливість виникнення помилок, пов'язаних із операційною діяльністю.

Розглянемо підхід щодо управління операційним ризиком, який було реалізовано банками країн ЄС. З використанням трьохрівневої системи: банку, підрозділів, регіонів, на кожному з яких створено відповідні комітети і налагоджено їх взаємодію. Система нагляду за операційним ризиком банку передбачає узгодження позиції комітетів різних рівнів. Процес управління можливо розділити на три блоки: дисципліна і управління ризиком, відкритість і звітність, наслідки та дії. Метою оцінки операційного ризику такого підходу є визначення навантаження на капітал, та його необхід-

ного рівня.

Іншим підходом є потрібний захист від операційного ризику: прийняття та контроль ризику (виконавчі комітети); нагляд і рекомендації (комітети з ризику); незалежний висновок (аудит).

Ще одним підходом до оцінки операційного ризику є система, яка дає змогу оцінювати як якісні чинники (система самооцінки), так і кількісні (основні індикатори ризику), та базу даних подій, що призводить до виникнення операційного ризику. При цьому використовується спеціальний метод для оцінки компонентів ризику з метою переведення якісних оцінок у кількісні. Також виділено 22 якісні чинники, що можуть призвести до операційного ризику, та розподілено їх на три категорії: людський фактор, технологічні та зовнішні чинники. Модель управління також передбачає розподіл повноважень між центральним і лінійним підрозділами, які відповідають за операційний ризик.

За результатами дослідження було виділено основні можливі методи управління ризиками, які стосуються кожного окремого виду:

- розподіл щоденних операцій між різними підрозділами задля уникнення операційних помилок;
- централізоване управління ризиком та постійний моніторинг за операціями з використання кредитних коштів;
- формування правил і алгоритмів для розпізнавання та превентивного виявлення шахрайських операцій;
- використання подвійного вводу;
- хеджування валютних ризиків за допомогою зворотного потоку коштів та можливого замороження курсу валют.

ВИСНОВКИ

Виходячи з вище сказаного можна зробити певні висновки. Проблеми в банку можуть виникати не тільки через діяльність, пов'язану з ризиками, а й через відсутність якісної системи управління ризиками.

Впровадження наведеного світового досвіду управління банківськими ризиками дозволить:

- полегшити процес ідентифікації ризику за допомогою постійного моніторингу і використання алгоритмів розпізнавання шахрайських операцій;
- усунути недоліки за рахунок оцінки ризиків на основі якісних та кількісних чинників;
- здійснювати управління не тільки внутрішнім ризиком а й зовнішнім, за допомогою створення комітетів у трьохрівневій системі.

Список використаних джерел

1. Коваленко В.В., Зєряков О.М., Гайдукович Д.С. *Діагностика кредитного ризику та його вплив на кредитну активність банків України*. Київ, 2016. С. 83-98.
2. Основні принципи ефективного банківського нагляду. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45251>.
3. *Постанова правління НБУ: Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: текст прийнятий 30 чер. 2016, № 35*. Київ.
4. *Постанова правління НБУ: Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: інструкція, затверджена 28 лип. 2001 р. № 368*. Київ.
5. Сидоренко В.А. *Управління кредитним ризиком у вітчизняних банківських установах*. Київ, 2012. С. 154-161.

References

1. Kovalenko V.V. *Diagnostics of credit risk and its influence on credit activity of banks of Ukraine*. Kyiv, 2016. pp. 83-98 (in Ukrainian)
2. *Basic principles of effective banking supervision*. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45251>.
3. *Resolution of NBU Board: About the determination by Ukrainian banks of the size of credit risk under active banking operations, dated 30.06.2016, № 35*. Kyiv.
4. *Resolution of NBU Board: About the Procedure for Regulating the Activities of Banks in Ukraine, dated 28.08.2001 № 368*. Kyiv.
5. Sydorenko V. *Credit risk management in domestic banks*. Kyiv, 2012. pp. 154-161.

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ruд.е.н., доцент, в.о. ректора
Вищого навчального закладу
«Міжнародний технологічний
університет «Миколаївська
політехніка»

УДК 657

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЯКИХ
ПРОБЛЕМ Й ФОРМУВАННЯ
НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ
ФОРМАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ І
МЕТОДОЛОГІЇ ПІДСИСТЕМИ
ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
ТА АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯRESEARCH OF SOME
PROBLEMS AND
DEVELOPMENT DIRECTIONS'
FORMATION OF FORMAL
THEORY AND METHODOLOGY
OF ACCOUNTING AND
ANALYTICAL GUARANTEE

ПОТИШНЯК

Олена Миколаївна

д.е.н., доцент, професор кафедри,
Харківський національний технічний
університет сільського господарства
ім. Петра Василенка

У роботі досліджені проблеми і сформовані напрямки розвитку формальної теорії й методології обліку. Доведено, розробка єдиної моделі обліку повинна ґрунтуватися на таких принципово важливих відправних положеннях: у логічній виводимості одних показників обліку із інших; у ліквідності обліку, яка складається у можливості оперативної видачі вихідної обліково-аналітичної інформації на вимогу у режимі діалогу у довільному угрупованні до будь-якого моменту часу; у максимальному поєднанні значущості фінансового, податкового, управлінського та інших видів обліку; у активності обліку, яка полягає у можливості такої її зміни, яка б обходилася дешево, здійснювалася швидко і не вимагала істотних трудових витрат; у єдиному підході до операторного розвитку.

* * *

Изучены проблемы и выработаны направления развития формальной теории, методологии учёта. Доказано, разработка единой модели учёта должна основываться на таких принципиально важных положениях: в логической выводимости одних показателей учёта из других; в ликвидности учёта, которая состоит в возможности оперативной выдачи исходной учётной информации по требованию в режиме диалога в произвольной группировке в любой момент времени; в максимальном сочетании значимости видов учёта; в активности учёта, которая заключается в возможности такого её изменения, которая обходилась бы дешево, осуществлялась быстро и не требовала существенных трудовых затрат; в комплексном подходе к функциональному развитию.

* * *

It is proved that the acceleration of scientific and technological progress and the improvement of the mechanism, methods of management – these are two major levers of lifting to the new stage of the entire economic construction of the country. In the conditions of modern scientific and technological revolution, accounting becomes of special importance. It becomes one of the important components of effective management mechanisms – a means of control and management. The decisions of the president and the government contain requirements for improving accounting and control over the coming years. But despite growing attention to improving the processes of accounting and computing, the organization, accounting, continues to be too laborious. It is argued that in recent years a number of works have been published, where the ways of accounting development are considered. The experience gained in our country and abroad in the field of development and improvement of individual areas of accounting work, allows us to conclude that the necessary systematic in-depth research in the field of theoretical-methodological and organizational accounting principles from the formal-structural point of view. This is dictated not only by the needs of functional development, but also the possibility of further improvement of the science of accounting. Of course, the literature rightly pointed out the absence of serious developments in the theory of accounting and pointed to the need to develop this theory with the use of advanced methods of the technological process. Logically, in the work the problems and formed directions of the development of formal theory and accounting methodology are developed. It is substantiated that the development of a single accounting model should be based on such fundamentally important starting positions: in the logical deductibility of some accounting metrics from others; in the liquidity of accounting, which consists in the possibility of prompt issuance of output accounting and analytical information on demand in the dialogue mode in an arbitrary group at any time; in the maximum combination of the significance of financial, tax, management and other types of accounting; in the activity of accounting, which consists in the possibility of such a change, which would cost cheaply, was carried out quickly and did not require significant labour costs; in a single approach to functional development etc.

Ключові слова: бухгалтерський облік, дослідження, методологія, напрямок, підсистема, проблема, розвиток, теорія, формальна, формування.

Ключевые слова: бухгалтерский учёт, исследование, методология, направление, проблема, развитие, теория, формальная, формирование и цель.

Keywords: accounting, certain, development, direction, formal, formation, function, methodology, research, subsystem, theory, the problem, the target (goal)

ВСТУП

Прискорення науково-технічного прогресу та удосконалення механізму і методів господарювання – ось два основних важелі підйому на новий щабель усього економічного будівництва країни. В умовах сучасної науково-технічної революції бухгалтерський облік набуває особливого значення. Він стає одним із важливих складових механізмів економічно ефективного господарювання – засобом контролю та управління. У рішеннях президента і уряду містяться вимоги удосконалення бухгалтерського обліку та контролю на майбутні роки. Але, незважаючи на усе зростаючу увагу до удосконалення процесів обліково-обчислювальних робіт, організація й ведення підсистеми бухгалтерського обліку продовжують залишатися занадто трудомісткими тощо.

В останні роки видано ряд робіт, де розглядаються шляхи розвитку бухгалтерського обліку. Досвід, накопичений у нашій країні та за кордоном в області розвитку і удосконалення окремих ділянок обліково-економічної роботи, дозволяє зробити висновок про те, що необхідні систематичні поглиблені наукові дослідження в області теоретико-методологічних та організаційних засад бухгалтерського обліку із формально-структурних позицій. Це диктується не тільки потребами функціонального розвитку, але й можливістю подальшого удосконалення науки про бухгалтерський облік тощо.

У сучасній науково-практичній літературі [1-13] справедливо зазначалася відсутність серйозних розробок із теорії бухгалтерського обліку і вказувалося на необхідність розвивати цю теорію при використанні прогресивних елементів методу технологічного процесу. Це було відзначено й на III-ій Міжнародній науково-практичній конференції із проблем удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці (м. Ужгород, Україна, 18-19 квітня 2018 р.) [14], а також у рекомендаціях Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, Україна, 23 травня 2018 р.) «Актуальні напрями модернізації бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в Україні» [15], де особливо наголошувалося на необхідності розробки ідеальної форми рахівництва, орієнтованої на застосування у бухгалтерському обліку перспективних досягнень цивілізації.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні проблеми й формуванні вузлових напрямків розвитку формальної теорії і методології підсистеми (функції) бухгалтерського обліку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною основою публікації виступає діалектичний метод і основні положення теорії і методології підсистеми бухгалтерського обліку. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення й формулювання висновків); *монографічний* (при вивченні теоретичних думок, методичних конструкт бухгалтерського обліку).

РЕЗУЛЬТАТИ

Поглиблено розглянутими, у сучасних дослідженнях, при цьому повинні бути такі питання: як підходити до формалізації бухгалтерського обліку, чи достатньо формалізувати та функціонально розвинути існуючу підсистему або вона повинна бути змінена; який статус бухгалтерського обліку, його методологія, функції і призначення в умовах функціонального розвитку; яка роль теорії та моделювання у бухгалтерському обліку; які можливості і шляхи математизації та формалізації мови бухгалтерського обліку; як співвідноситься бухгалтерський облік із оперативними і статистичними урахуваннями із точки зору функціонального розвитку трьох видів обліку як єдиного виробничо-господарського обліку; які шляхи аксіоматичного опису бухгалтерського обліку та побудови моделей первинної облікової інформації, системи рахунків і звітності; яка повинна бути машинна електронна цифрова форма тощо. Комплекс усіх цих питань становить цілий напрямок наукових пошуків, що класифікується як напрямок формальної методології підсистеми бухгалтерського обліку. Цей напрямок продовжує залишатися недослідженою областю науки про бухгалтерський облік. Говорячи, наука про бухгалтерський облік, ми маємо на увазі ту складову частину єдиної науки про бухгалтерський облік, яка має безпосереднє відношення до бухгалтерського обліку як до різновиду виробничо-господарського обліку. Акцентуючи увагу на проблемах формальної методології бухгалтерського обліку, разом із тим необхідно розглядати і проблеми змістовної методології, залучаючи для цього формальні (точні) елементи методу дослідження, опису.

Отже, предметом досліджуваних робіт повинен виступати формально-структурний аспект теоретико-методологічних проблем бухгалтерського обліку; методом дослідження – логіко-математичне моделювання; головною метою робіт – формалізований опис бухгалтерського обліку; практичною її спрямованістю – комплексне функціональне розвинування бухгалтерського обліку; перспективною метою – створення основ формалізованої теорії та метатеорії бухгалтерського обліку, тобто подальший розвиток його теорії тощо.

У цій роботі автори намітили лише основні напрямки розвитку формальної методології підсистеми бухгалтерського обліку, не претендуючи при цьому на повноту і завершеність їх розгляду. Відзначимо, що формально-структурний розгляд проблем функції бухгалтерського обліку не означає ігнорування їх економічної суті. Свідоме тимчасове відволікання від економічного змісту, дослідження формально-структурних відносин повинне здійснюватися при постійному поверненні до їх змістовної інтерпретації тощо.

Диференціація змістовного та формального аспектів, відносно незалежне дослідження формальної сторони із подальшою змістовною (економічною) інтерпретацією отриманих результатів, розгляд старих проблем під новим кутом зору, постановка нових питань і дослідження новітніх можливостей можуть виявитися добродійними, щодо виробничо-господарського змісту тощо.

Одне із загальних рішень досліджуваних робіт повинне полягати у доказі можливості та ефективності логіко-математичної формалізації бухгалтерського обліку. Отримана у результаті єдина логіко-математична модель повинна охоплювати моделі первинної облікової інформації, системи рахунків, звітності і загальної аксіоматичної структури бухгалтерського обліку. Концентрування на досягненні генеральної та проміжних цілей пошукових досліджень, без жодного сумніву, надасть можливість отримати вагомі науково-практичні результати у вигляді задекларованих рішень: конструювання моделі шляхом виділення і явного формулювання тих вихідних принципів, які лежать у основі підсистеми бухгалтерського обліку; надання логічної побудови чіткої системи термінів бухгалтерського обліку (у основній її частині), формулювання та доведення деяких лем і теорем; інтерпретація найважливіших властивостей підсистеми бухгалтерського обліку (аналітичність, динамічність, оперативність, контрольні та інші якості) у точних термінах дедуктивної системи. Однак, необхідно пам'ятати, що розглядаючи ці варіанти аксіоматичної структури, які охоплюють лише деяку (основну) частину підсистеми бухгалтерського обліку, ми ні у якому разі не можемо претендувати на закінченість. Швидше їх слід розглядати як варіанти, які підлягають подальшому уточненню, розвитку й поліпшенню, ін.

Будь-який із вказаних варіантів аксіоматичної структури підсистеми (функції) бухгалтерського обліку може бути взятий за основу практичної реалізації на сучасних машинах електронних цифрових; при цьому кожен із них має свої значні переваги, недоліки у порівнянні із багатьма іншими тощо.

ВИСНОВКИ

Розробка єдиної моделі підсистеми бухгалтерського обліку повинна ґрунтуватися на наступних принципово важливих відправних положеннях: у логічній (формальній) виводимості одних показників підсистеми бухгалтерського обліку із інших; у ліквідності підсистеми бухгалтерського обліку, яка складається у можливості оперативної видачі вихідної обліково-економічної і аналітичної інформації (даних) на вимогу у режимі діалогу у довільному угрупованні до будь-якого моменту часу; у максимальному поєднанні значущості бухгалтерського фінансового, податкового, управлінського (внутрішньогосподарського) та інших видів обліку; у активності підсистеми бухгалтерського обліку, яка полягає у можливості такої її зміни, яка б обохидилася дешево, здійснювалася швидко і не вимагала істотних трудових витрат; у комплексному підході до операторного розвитку.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф.Ф. Проблеми науки бухгалтерського обліку: реалії. Житомир, 2005. 324 с.
2. Валуев Б.И. Система хозяйственного учёта в промышленности: вопросы теории и методологии. Одесса, 2012. 216 с.
3. Легенчук С.Ф. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти. Житомир, 2017. 204 с.
4. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бух-

галтерського обліку. Житомир, 2005. 420 с.

5. Пушкар М.С. Креативний облік: створення інформації для менеджерів. Тернопіль, 2006. 334 с.
6. Соколов Я.В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней. Москва, 1996. 638 с.
7. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учёта: пер. с англ. Москва, 2000. 576 с.
8. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку. Житомир, 2007. 528 с.
9. Carmichael D.R., Whittington R., Graham L. Accountants' Handbook, Financial Accounting and General Topics. John Wiley & Sons, 2007. 1056 p.
10. Evans T.G. Accounting theory: contemporary accounting issues. Ohio, 2003. 366 p.
11. Godfrey J., Hodgson A., Holmes S. Accounting theory. Milton, 2003. 762 p.
12. Tracy J. Accounting workbook for dummies. Indianapolis, 2006. 310 p.
13. Watts R. Accounting is exciting. MIT Sloan School of Management, 2008. 25 p.
14. Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород, 2018. 468 с.
15. Актуальні напрями модернізації бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків, 2018. 247 с.

References

1. Butynets F.F. Problems of accounting science: realities. Zhytomyr, 2005. 324 p. (in Ukrainian).
2. Valuev B.I. The system of economic accounting in industry: questions of theory and methodology. Odesa, 2012. 216 p. (in Russian).
3. Lehenchuk S.F. Multivariate accounting: historical and theoretical aspects. Zhytomyr, 2017. 204 p. (in Ukrainian).
4. Petruk O.M. Harmonization of national accounting systems. Zhytomyr, 2005. 420 p. (in Ukrainian).
5. Pushkar M.S. Creative Accounting: Creating Information for Managers. Ternopil, 2006. 334 p. (in Ukrainian).
6. Sokolov Ya.V. Accounting: from the beginnings to the present day. Moscow 1996. 638 p. (in Russian).
7. Hendriksen Ye.S., Van Breda M.F. Theory of accounting: transl. from English. Moscow, 2000. 576 p. (in Russian).
8. Chyzhevska L.V. Accounting as a professional activity: theory, organization, development forecast. Zhytomyr, 2007. 528 p. (in Ukrainian).
9. Carmichael D.R., Whittington R., Graham L. Accountants' Handbook, Financial Accounting and General Topics. John Wiley & Sons, 2007. 1056 p.
10. Evans T.G. Accounting theory: contemporary accounting issues. Ohio, 2003. 366 p.
11. Godfrey J., Hodgson A., Holmes S. Accounting theory. Milton, 2003. 762 p.
12. Tracy J. Accounting workbook for dummies. Indianapolis, 2006. 310 p.
13. Watts R. Accounting is exciting. MIT Sloan School of Management, 2008. 25 p.
14. Improvement of accounting, control, audit, analysis and taxation in the modern conditions of integration processes in the global economy: theses of reports of the III International scientific and practical conference. Uzhgorod, 2018. 468 p. (in Ukrainian).
15. Topical areas of modernization of accounting, auditing and taxation in Ukraine: Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. Kharkov, 2018. 247 p. (in Ukrainian).

ПППЧ

Євген Михайлович

УДК 351.713:629.3.082.4(477)

ЕКСПЕРТИЗА ТА МИТНИЙ КОНТРОЛЬ АВТОКОСМЕТИКИ

EXAMINATION AND CUSTOMS CONTROL OF AUTOCOSMETICS

студент, Київський
національний торговельно-
економічний університет

У даній статті розглянуто особливості процедури митної і товарознавчої експертизи автокосметики, визначено їх спільні та відмінні риси. Відзначено, що виробники, постачальники та дистриб'ютори в таких умовах повинні приділяти пильну увагу питанням асортименту та якості своєї продукції, і зв'язку з цим актуальним є завдання визначення комплексу критеріїв формування споживчих властивостей автокосметики. Розроблено основні показники, критерії, методи та засоби ідентифікації автокосметики. Підсумовано, що існують лабораторні, експертні, розрахункові, органолептичні, соціологічні методи досліджень і кожен з них відрізняється сутністю та процедурою проведення, а вибір певного методу базується на завданні, яке потрібно вирішити.

* * *

В данной статье рассмотрены особенности процедуры таможенной и товароведческой экспертизы автокосметики, определено их общие и отличные черты. Отмечено, что производители, поставщики и дистрибьюторы в таких условиях должны уделять пристальное внимание вопросам ассортимента и качества своей продукции, и связи с этим актуальным есть задание определения комплексу критериев формирования потребительских свойств автокосметики. Разработаны основные показатели, критерии, методы и средства идентификации автокосметики. Подытожено, что существуют лабораторные, экспертные, расчетные, органолептические, социологические методы исследований и каждый из них отличается сущностью и процедурой проведения, а выбор определенного метода базируется на задании, которое нужно решить.

* * *

This research paper deals with the features of the procedure of customs and commodity examination of autocosmetics, their common and distinctive features are determined. It is urged that producers, suppliers and distributors in such conditions should pay special attention to the range and quality of their products, therefore in this regard, the task of determining a set of criteria for the formation of consumer properties of autocosmetics is urged. The basic indicators, criteria, methods and means of identification of autocosmetics are developed. The quality of samples of autocosmetics in the course of customs examination is assessed, and various (instrumental, organoleptic) methods are used when conducting an auto shampoo quality examination, that is, for assessment it is necessary to carry out an examination of the products, to establish the basic indicators which are necessary for identification and a substantiated conclusion about the quality of each sample. The market of autocosmetics is analysed which is filled mostly by goods of foreign companies offering products of natural origin for premium class cars of high price category, and products based on chemical components. It was investigated that for the most part, autocosmetics are sold as concomitant products and are offered by distributors and car dealers. The appropriate test methods are determined on the basis of established indicators. It has been described that the quality assessment of selected samples of auto shampoo must be carried out according to the indicators that most affect the functional and ergonomic properties, namely: washing ability, corrosion activity, impact on paint coating. It is emphasized that the main function of auto shampoo is the washing ability, it must have anti-corrosion properties, not leave traces after the washing and form a reliable and effective layer of protective film. It is concluded that there are laboratory, expert, calculation, organoleptic, sociological methods of research, and each of them is different in essence and procedure, thus the choice of a particular method is based on the task to be solved.

Ключові слова: митна справа, експертиза, методи, автокосметика, митні експертизи, експертиза товарів

Ключевые слова: таможенное дело, экспертиза, методы, автокосметика, таможенные экспертизы, экспертиза товаров

Keywords: customs, examination, methods, autocosmetics, customs examinations, commodity examination

ВСТУП

Зовнішня торгівля в усі часи мала велике значення для розвитку економіки багатьох країн. Історія не знає прикладів економічного процвітання країни, яка перебувала б у господарській ізоляції від зовнішнього світу. Митний контроль та митне оформлення товарів займають провідне місце в системі інструментів здійснення митної справи. Від ефективності застосованих заходів до товарів, що переміщуються через митний кордон України, процедур митного контролю та митного оформлення залежить від повноти виконання всього комплексу завдань, покладених на митні органи: виявлення контрабанди й порушень митних правил, сплата до Державного бюджету податків і зборів, виконання вимог державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

тощо. Все це обумовлює актуальність дослідження митного контролю та оформлення товарів, експертизи в митних цілях та організаційно-правового забезпечення цих процесів.

МЕТОЮ СТАТТІ є розгляд особливостей процедури митної і товарознавчої експертизи автокосметики, та визначення їх спільних та відмінних рис.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методи дослідження які використовувались при підготовці даного дослідження, мали на меті аналіз ринку автокосметики натурального походження для автомобілів високої цінової категорії преміум класу, так і продукцію на основі хімічних компонентів. Під час написання статті застосовано методи аналізу і синтезу, узагальнення, порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

В Україні проблемам митного оформлення експертизи товарів до останнього часу не приділялося належної уваги. Окремі питання, що стосуються цієї теми, знайшли своє відображення в працях цілого ряду дослідників. Однак, не применшуючи ролі й значущості доробку попередніх науковців, необхідно визнати, що в Україні досі немає спеціальних досліджень проблематики митного контролю та митного оформлення товарів, що і зумовило вибір теми випускної кваліфікаційної роботи.

По мірі розвитку економіки, науки і техніки, зміни потреб населення, розширення знань про товар, змінюються й вимоги, що пред'являються до товарів. Не винятком є автокосметика, до якої сьогодні споживачі пред'являють високі вимоги.

Виробники, постачальники та дистриб'ютори в таких умовах повинні приділяти пильну увагу питанням асортименту та якості своєї продукції. У зв'язку з цим актуальним можна вважати завдання визначення комплексу критеріїв формування споживчих властивостей

автокосметики. Не менш важливим є завдання об'єктивної і достовірної оцінки якості виробленої продукції на ринку автокосметики.

У число засобів автокосметики входять різноманітні шампуні, воски та поліролі, а також засоби для очищення салону авто, включаючи панель. Автошампуні використовуються при ручному митті, вони ефективно видаляють всілякі забруднення з кузова машини, включаючи масляні плями, сіль, сажу тощо. Для безконтактної мийки застосовують піну, яка розводиться водою. Для очищення двигуна використовуються аерозолі, які видаляють бруд, дорожній пил, мастило тощо. Скло машини, а також пластикові деталі чистять засобом для скла, які не залишають розлучень і швидко справляються з забрудненням.

На сьогодні в Україні на ринку автокосметики діють різного роду дистриб'ютори товарів автокосметики для авто, а сама продукція в багатьох випадках експортується. У табл. 1 представлено основних продавців автокосметики в Україні.

Таблиця 1

Основні дистриб'ютори та продавці автокосметики в Україні

Група продавців	Назва
Мережі гіпермаркетів:	Епіцентр, Нова Лінія, Fozzy, Ашан, Караван, МегаМаркет
Мережі АЗС:	КЛЮ, УкрАвто, ТНК, АНР
Спеціалізовані автомагазини:	АТЛ, РІТЛІНЕ, БазаАвтоЗвука, КІНГ АВТО, Автозабота, Агро-союз, АВТОГАРАНТ Київ, АВТОГАРАНТ Бровари
Інтернет магазини:	АТЛ, Авторадіо, webauto, МОБІЛЛІАК, БазаАвтоЗвука, Автозабота, Автопрайм, ЮнікТрейд, АХХА, РІТЛІНЕ, Tradeauto, OilMart, EXIST.UA, АвтоHELP, АВТОАПТЕКА, Zakupka.com, Avtooil.vn.ua

Ринок автокосметики насичений здебільшого товарами закордонних компаній, що пропонують продукцію натурального походження для автомобілів високої цінової категорії преміум класу, так і продукцію на основі хімічних компонентів. Здебільшого автокосметика продається як супутня продукція та пропонується дистриб'юторами та дилерами автомобілів.

Класифікація автокосметики здійснюється згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТ ЗЕД), яка є товарною номенклатурою Митного тарифу України.

Митний тариф України, в основу якого покладено нову версію УКТ ЗЕД, побудовану на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації (ГС) 2012 р. і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу, затверджений Законом України від 19 вересня 2013 р. № 584-VII «Про Митний тариф України» (584-18 від 01.01.2017) [1]. Цей Закон набрав чинності з 1 січня 2014 р..

Стосовно автокосметики, то вона відноситься до розділу VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості.

- Група 34. Мило, поверхнево-активні органічні речовини, мийні засоби, мастильні матеріали, воски штучні та готові, суміші для чищення або полірування, свічки та аналогічні вироби, пасти для ліплення, пластилін, «стоматологічний віск» і суміші на основі гіпсу для стоматології

- Група 38. Різноманітна хімічна продукція. Проаналізувавши дані сайту Державної фіскальної

служби України [1], дійшли до висновку, що протягом останніх 5 років автокосметика відносилася до групи 34 «Мило, поверхнево-активні органічні речовини, мийні засоби, мастильні матеріали, воски штучні та готові, суміші для чищення або полірування, свічки та аналогічні вироби, пасти для ліплення, пластилін, «стоматологічний віск» і суміші на основі гіпсу для стоматології» та до групи 38 «Різноманітна хімічна продукція».

Якщо брати в розрізі груп, то безпосередньо автокосметика має наступні коди УКТ ЗЕД [1]:

- 3401 Мило; поверхнево-активні органічні речовини та мийні засоби, які застосовуються як мило, у формі брусків, брикетів або фігурних формованих виробів з вмістом або без вмісту мила; поверхнево-активні органічні речовини та засоби для миття шкіри у вигляді рідини або крему, розфасовані для роздрібною торгівлі, які містять або не містять мило; папір, вата, повсть, фетр та неткані матеріали, просочені або покриті (частково або повністю) милом чи детергентом: 3401 20 – мило в інших формах;

- 3402 «Поверхнево-активні речовини, засоби для прання, миття та чищення»:

- 3402 20 – засоби, розфасовані для роздрібною торгівлі;

- 3402 90 – інші;

- 3403 Мастильні матеріали (включаючи мастильно-охолоджувальні емульсії для різальних інструментів, засоби для полегшення вигвинчування болтів або гайок, засоби для видалення іржі або антикорозійні засоби та засоби для полегшення видалення з форм

виробів, виготовлені на основі мастильних матеріалів), а також засоби, які використовують для масляної або жирової обробки текстильних матеріалів, шкіри, хутра та інших матеріалів, крім засобів, що містять як основний компонент 70 мас. % або більше нафти або нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних мінералів:

– із вмістом нафти або нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних мінералів;

– інші:

4) 3405 Вакси та креми для чищення взуття, мастики, полірувальні засоби для догляду за меблями, підлогою, кузовами транспортних засобів, склом або металом, пасти для чищення, порошки та аналогічні засоби (у тому числі папір, вата, повсть, фетр, неткані матеріали, пластмаси або гума пориста, просочені або вкриті цими речовинами), за винятком восків товарної позиції 3404:

3405 20 00 00 – полірувальні засоби, мастики та аналогічні засоби для догляду за дерев'яними меблями, підлогами або іншими дерев'яними поверхнями;

3405 30 00 – полірувальні засоби та аналогічні засоби для догляду за кузовами транспортних засобів, крім полірувальних засобів для металів;

3405 40 00 00 – пасти, порошки та інші засоби для чищення;

3405 90 – інші:

5) 3811 Антидетонатори, антиоксиданти, інгібітори смолоутворення, загусники, антикорозійні препарати та інші готові присадки, добавки для нафтопродуктів (включаючи бензин) або для інших рідин, які використовують з тією самою метою, що й нафтопродукти:

антидетонатори;

присадки до мастил;

3811 90 00 00 – інші.

6) 3820 00 00 Антифризні препарати та готові рідкі протиобліднювальні суміші:

3820 00 00 10 – що використовуються для промислового складання моторних транспортних засобів;

3820 00 00 90 – інші.

Для проведення товарознавчої характеристики нами обрано один з видів товарів автокосметики – це миючі засоби, зокрема автошампуні.

Обов'язково треба проконтролювати чи дотримуються виробники зазначених вимог та чи вірне маркування. До методів досліджень потрібно віднести органолептичні методи, маркування і фізико-хімічні методи оцінки автошампуню. Візьмемо 5 зразків, які представлені на українському ринку.

Характеристика досліджуваних об'єктів наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика досліджуваних зразків автошампуню

Характеристика досліджуваних зразків					
Зовнішній вигляд					
Торговельна марка, модель	Turtle Wax Zip Wax	ATAS AUTOBELLA LAVAINCERA	DoctorWax	Dannev ECO FC	Sheron
Країна-виробник	Великобританія	Італія	США	Україна	Чехія
Характеристика	Ефективний і високоякісний шампунь для ручного миття	Спеціальна формула ефективно очищає лакофарбове покриття авто. З поліруванням ефектом	Видаляє різні забруднення Підсилює блиск і яскравість фарби.	Спеціальна формула глибоко очищає і захищення. Насичена і стабільна піна	Дуже добре прибирає бруд на поверхні автомобіля, не пошкоджуючи при цьому восковий захисний шар.
Обсяг	0,5	1	0,3	1	0,5
Ціна, грн.	146,00	108,00	103,00	60,00	66,00
Термін / умови зберігання.	24 місяці / при температурі не вище + 30°C	24 місяці / при температурі не вище + 30°C	24 місяці / при температурі не вище + 30°C	24 місяці / при температурі не вище + 30°C	24 місяці / при температурі не вище + 30°C
Склад	Фосфати, рН, ПАВ, Спирт, антикорозійні добавки, ароматизатор	Фосфати, рН, ПАВ, Спирт, антикорозійні добавки, ароматизатор	рН, ПАВ, Спирт, антикорозійні добавки, ароматизатор	Фосфати, рН, ПАВ, Спирт, антикорозійні добавки, ароматизатор	Фосфати, рН, ПАВ, Спирт, антикорозійні добавки, ароматизатор
Загальна оцінка	Відміно	Добре	Добре	Добре	Добре
Пакування	Відміно	Відміно	Відміно	Відміно	Відміно
Маркування	Добре	Добре	Добре	Добре	Добре

При проведенні експертизи якості автошампуню використовують різні (інструментальні, органолептичні) методи, тобто для оцінки необхідно провести огляд виробів, встановити базисні показники, які потрібні для ідентифікації та обґрунтованого висновку про якість кожного зразка. На основі встановлених показників визначають відповідні методи випробувань.

Основна функція автошампуню є миюча здатність, він повинен володіти антикорозійними властивостями, не залишати після мийки слідів, і утворювати надій-

ний і ефективний шар захисної плівки.

Оцінку якості обраних зразків автошампуню необхідно проводити за показниками згідно, які найбільше впливають на функціональні та ергономічні властивості, а саме: миюча здатність, корозійна агресивність, вплив на лакофарбове покриття. Показники якості автошампуню наведені у табл. 3.

Після проведення органолептичних досліджень проводимо фізико-хімічні дослідження, які наведені у табл. 4.

Таблиця 3

Основні показники якості авто шампунів

Об'єкт дослідження	Показник якості та його значення		
	Миюча здатність	Корозійна агресивність	Вплив на лакофарбове покриття
Turtle Wax Zip Wax	Сильно пінистий засіб, високі миючі властивості	Не агресивний, не спричиняє появу корозій	Добре знижує абразивні властивості бруду до пошкодження авто.
ATAS AUTOBELLA LAVAINCERA	Глибоко очищує та має високі властивості до миття автомобілю.	Не агресивний, не спричиняє появу корозій	Створює поверхню гідрофобний шар (як якісний поліроль), забезпечуючи захист покриття.
DoctorWax	Містить нанотехнологію. Високоактивна суміш очищувачів і восків. Відмінні пінні властивості. Активне висихання перевершує змивні властивості	Не агресивний, не спричиняє появу корозій	Залишає блискучу водовідштовхувальну плівку, яка скачує воду в краплі на поверхні, містить антикорозійні компоненти.
Dannev ECO FC	Стойка піна, хороші властивості миття пилу та бруду	Ризик виникнення корозій при використанні під прямими сонячними променями	Містить воски, які надають лакофарбовому покриттю автомобіля водовідштовхуючі властивості, блиск і деякий захист від агресивних факторів зовнішнього середовища.
Sheron	Високі піноутворюючі характеристики, не залишає забруднень та розводів, високі миючі властивості навіть у жорсткій воді	Не агресивний, не спричиняє появу корозій	Не пошкоджує лаковані та пластмасові поверхні. Не деформує лакофарбове покриття

Таблиця 4

Основні хімічні компоненти авто шампунів, як об'єктів дослідження

Об'єкт дослідження	Хімічні компоненти					
	Фосфати	Рівень pH	ПАР	Спирт	Антикорозійні добавки	Інші компоненти
Turtle Wax Zip Wax	1%	2%	15%	15%	1%	Приємний стійкий запах
ATAS AUTOBELLA LAVAINCERA	1%	Нейтральний	24%	10%	2%	Ароматичні добавки в межах 2%. Приємний стійкий запах
DoctorWax	Відсутні	2%	12,5%	15%	2,5%	Аромати, приємний стійкий запах
Dannev ECO FC	1%	3%	18,5%	10%	1%	Ароматичні добавки в межах 4%. Приємний стійкий запах
Sheron	Відсутні	Нейтральний	15,3%	10%	3%	Ароматний

Розглянувши основні хімічні компоненти, можемо зробити висновок, що у складі авто шампунів переважає вода. Разом з тим, одним з ключових хімічних компонентів є спирт та ПАР. Мізерні значення таких хімічних компонентів, як фосфати, антикорозійні та ароматизаційні компоненти.

Отже, існують лабораторні, експертні, розрахун-

кові, органолептичні, соціологічні методи досліджень. Кожен з них відрізняється сутністю та процедурою проведення. Вибір певного методу базується на завданні, яке потрібно вирішити. Для того, щоб отримати достовірну інформацію, необхідну для проведення досліджень, потрібно правильно обрати методи.

Список використаних джерел

1. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності. URL: <http://ares.ua/uk/codesearch> (дата звернення: 17.03.2018).
2. Автокосметика. Електронний ресурс. URL: <http://eraparts.com.ua/products/motorna-khimija/158/1/> (дата звернення: 17.03.2018).
3. Батутіна А.П., Смченко І.В. Експертиза товарів. Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2010. 312 с.
4. Брачук А.О. Митні експертизи: поняття, характеристика та види. Митна справа. 2015. № 3. С. 62-67.
5. Войнаш Л.Г., Дудла І.О., Козьмич Д.І., Павловська Н.В., Приходько М.В. Товарознавство непродовольчих товарів. Київ: НМЦ «Укоопосвіта», 2004. Ч. 1. 436 с.

References

1. Ukrainian classification of commodities of foreign economic activity. URL: <http://ares.ua/uk/codesearch> (last accessed: 17.03.2018). (in Ukrainian).
2. Autocosmetics. URL: <http://eraparts.com.ua/products/motorna-khimija/158/1/> (last accessed: 17.03.2018) (in Ukrainian).
3. Batutina A.P., Yemchenko I.V. Examination of commodities. Lviv: publishing house of the Lviv commercial academy, 2010. 312 p. (in Ukrainian).
4. Brachuk A.O. Customs expertise: concept, characteristics and types. Mytna sprava. 2015. № 3. pp. 62-67. (in Ukrainian).
5. Voinash L.H., Dudla I.O., Kozmych D.I., Pavlovska N.V., Prykhodko M.V. Commodity study of nonfood goods. Kyiv: NMTs «Ukooposvita», 2004. Vol. 1. 436 p.

САВЧУК

Світлана Василівна
sv_savchuk@ukr.net

УДК 336.14

ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ
БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

КОРНАЦЬКА

Роксолана Михайлівна
roksolana_kor@ukr.netTRAJECTORY OF DEVELOPMENT OF
BUDGETARY PLANNING IN THE
CONDITIONS OF DECENTRALIZATIONк.е.н., доцент кафедри,
Тернопільський національний
економічний університет

к.е.н., доцент кафедри, КНЕУ

Розглянуто основні орієнтири розвитку бюджетного планування в умовах реалізації реформи децентралізації. Обґрунтовано місце та роль складових бюджетного планування в контексті посилення координації стратегічних цілей державного та регіонального розвитку, ефективного формування та здійснення основних напрямів бюджетної політики на всіх рівнях. Окреслено етапи впровадження у вітчизняну практику програмно-цільового методу бюджетування, акцентовано на його перевагах в умовах бюджетної децентралізації. Визначено пріоритетні завдання бюджетного планування для забезпечення стабільного функціонування бюджетної системи.

* * *

Рассмотрены основные ориентиры развития бюджетного планирования в условиях реализации реформы децентрализации. Обосновано место и роль составляющих бюджетного планирования в контексте усиления координации стратегических целей государственного и регионального развития, эффективного формирования и осуществления основных направлений бюджетной политики на всех уровнях. Определены этапы внедрения в отечественную практику программно-целевого метода бюджетирования, акцентировано на его преимуществах в условиях бюджетной децентрализации. Определены приоритетные задачи бюджетного планирования для обеспечения стабильного функционирования бюджетной системы.

* * *

The main guidelines for the development of budget planning in the context of decentralization reform are considered. The place and role of budget planning components in the context of strengthening the coordination of strategic goals of state and regional development, effective formation and implementation of budgetary policy at all levels are substantiated. The importance of a quality budget planning organization is emphasized. The proper functioning of the budget system, the effectiveness of the implementation of state and regional programs of socio-economic development, as well as the stability of the financial system of the country to a large extent depend on the amount of budget resources mobilized in centralized funds, their rational structure, efficient allocation and use. It serves as the main task of budget planning, the solution of which requires the transformation of approaches to its organization in conditions of budget decentralization. New approaches require the use of progressive techniques, observance of scientifically sound principles, effective tools, increased transparency in the budget process and the responsibility of its participants for the successful implementation of fiscal policies at the state and local levels. In the conditions of budget decentralization strategic planning becomes acute, which ensures the implementation of perspective directions of development of separate territories with the expansion of powers of local authorities and simultaneous increase of their responsibility for the functioning of the respective regions. Strengthening the budget decentralization of the relationship between strategic and current budget planning, the adopted development strategies and the real possibilities of budgets, results in an increase in the effectiveness of using budget resources. The use of medium-term budget planning allows solving the problem of financing all planned programs and measures, assessing the degree of implementation of the budget policy, its compliance with macroeconomic projections. The article outlines the stages of implementation in the domestic practice of the program-target method of budgeting, focused on its advantages in terms of budget decentralization. Priority tasks of budget planning for ensuring the stable functioning of the budget system are determined.

Ключові слова: бюджетне планування, бюджетні ресурси, бюджетна політика, бюджетна система, децентралізація, стратегічне планування, середньострокове планування, програмно-цільовий метод

Ключевые слова: бюджетное планирование, бюджетные ресурсы, бюджетная политика, бюджетная система, децентрализация, стратегическое планирование, среднесрочное планирование, программно-целевой метод

Keywords: budget planning, budget resources, fiscal policy, budget system, decentralization, strategic planning, medium-term planning, program and purpose-oriented method of planning

ВСТУП

Утвердження фінансової стабільності в державі та ефективне функціонування державних і місцевих фінансів у контексті впровадження процесів децентралізації вимагає вдосконалення усіх методів та інструментів реалізації бюджетної політики. Її дієвість та результативність значною мірою залежить від застосування новітніх прогресивних підходів до управління бюджетним процесом, що створює необхідні умови для забезпечення фінансової стабільності у державі та регіонах. Адже сучасний розвиток суспільних відносин вимагає прийняття якісно нових управлінських рішень, зокрема з питань бюджету, що потребують вчасного реагу-

вання на зміни в економічній політиці держави, наявності реального фінансового забезпечення усіх сфер функціонування держави, прогнозування настання бюджетних ризиків. Саме тому важливим постає вдосконалення бюджетного планування та створення належного підґрунтя до реалізації ефективної бюджетної політики для забезпечення фінансової стабільності та зростання добробуту населення. Адже на всіх етапах становлення демократичної держави та поглиблення процесів децентралізації актуальним є вирішення проблем формування у достатніх обсягах бюджетних коштів, їх оптимізації та виявлення альтернативних джерел для належного виконання органами влади наданих повно-

важень та максимального задоволення суспільних потреб, раціонального та цільового використання бюджетних коштів з урахуванням окреслених пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства.

Якісне бюджетне планування дає змогу отримати позитивні результати щодо досягнення визначених цілей і завдань на середньо- та довгострокову перспективу, оцінити платоспроможність як держави та регіонів, так і окремих суб'єктів господарювання, забезпечити високий рівень надання благ та послуг населенню, що загалом здійснює безпосередній вплив на виконання усіх процедур бюджетного процесу та є визначальним в утвердженні стабільності у функціонуванні бюджетної системи держави.

У контексті реалізації реформи децентралізації посилюється роль місцевого самоврядування у підвищенні конкурентоспроможності територій та зміцненні їх фінансового потенціалу. З огляду на це виникає потреба у модернізації цілісної системи бюджетного планування, незалежно від рівнів здійснення, із посиленням координації стратегічних цілей державного та регіонального розвитку, основних напрямів бюджетної політики, в тому числі на місцевому рівні, а також конкретних засобів її реалізації, що актуалізує подальше дослідження.

Окремим аспектам здійснення бюджетного планування присвячені праці таких науковців, як: О. Василюк, Г. Маркович, В. Дем'янишина, О. Кириленко, М. Кульчицького, З. Лободіної, І. Луніної, С. Михайленко, К. Павлюк, В. Федосова, С. Юрія та ін.. Проте сучасні виклики висувають високі вимоги до якості організації бюджетного планування, розвитку та взаємозв'язку його складових з орієнтацією на досягнення стратегічних орієнтирів в утвердженні демократичного суспільства.

МЕТА РОБОТИ полягає в обґрунтуванні ролі бюджетного планування та окресленні основних напрямків його розвитку в частині основних складових в умовах бюджетної децентралізації.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою є праці вітчизняних науковців, матеріали періодичних видань. У процесі дослідження застосовано методи структурно-логічного аналізу, порівняння і узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Із реалізацією бюджетної реформи в Україні та впровадженням процесів децентралізації надзвичайно важлива роль відводиться бюджетному плануванню. Адже не тільки належне функціонування бюджетної системи, але й результативність виконання державних та регіональних програм соціально-економічного розвитку, а також стабільність фінансової системи країни значною мірою залежать від обсягів мобілізованих у централізованих фондах бюджетних ресурсів, їх раціональної структури, ефективного розподілу та використання. Це слугує основним завданням бюджетного планування, розв'язання якого потребує трансформації підходів до його організації в умовах бюджетної децентралізації. Новітні підходи вимагають застосування прогресивних методик, дотримання науково обґрунтованих принципів, дієвих інструментів, посилення

прозорості у бюджетному процесі та відповідальності його учасників для успішної реалізації бюджетної політики на державному та локальному рівнях.

Належна організація бюджетного планування на всіх етапах розвитку суспільства залежить від ефективності здійснення його основних складових. У фінансовій науці, залежно від тривалості періоду, на який розрахована дія фінансових планів, виокремлюють перспективне, поточне та оперативне бюджетне планування. При цьому кожна підсистема спрямована на збалансування бюджетних ресурсів для забезпечення налагодженого функціонування бюджетного механізму у реалізації всіх цілей і завдань держави.

Перспективне бюджетне планування дає змогу спрогнозувати розвиток бюджетних відносин держави, регіонів та інших суб'єктів господарювання на основі відповідних стратегій, передбачає можливість визначення альтернативних напрямків їхньої реалізації, що відповідно забезпечує прийняття якісних управлінських рішень на довго- та середньостроковий період. У науковій літературі цей вид планування розглядається як стратегічне планування, що є основою здійснення поточного та оперативного. У межах стратегічного планування визначаються реальні шляхи досягнення стратегічних цілей, сформульованих стратегіями загального розвитку різних рівнів, а також узгоджуються окреслені цілі з обсягами та структурою бюджетних ресурсів, необхідних для їхнього досягнення. Якісна організація стратегічного планування сприяє здійсненню послідовної та ефективної бюджетної політики загалом [1].

В умовах бюджетної децентралізації стратегічне планування лише набуває актуальності, що обумовлює забезпечення реалізації перспективних напрямків розвитку окремих територій із розширенням повноважень місцевих органів влади й одночасним зростанням їх відповідальності за функціонування відповідних регіонів. З 2000 р. прийнято низку нормативно-правових актів, що врегульовують питання здійснення стратегічного планування в Україні (рис. 1).

Незважаючи на правове підґрунтя розвитку стратегічного планування, на сучасному етапі неможна цілком стверджувати про його комплексний та системний характер. Оскільки прийняття ефективних управлінських рішень потребує не тільки окреслення основних стратегічних пріоритетів і обов'язкової розробки прогнозних документів, але й їх взаємоузгодження із іншими планами у довгостроковому, середньостроковому та поточному періодах, конструктивної взаємодії усіх суб'єктів бюджетних відносин і зацікавлених осіб, а також активної участі громадськості. Модернізація стратегічного планування з орієнтацією на поглиблення бюджетної децентралізації повинна бути спрямована на оптимізацію та ефективне використання бюджетних ресурсів, координацію стратегічних цілей розвитку держави та регіонів із основними напрямками бюджетної політики на локальному рівні, а також конкретних засобів її реалізації, враховуючи потреби населення.

Для цього визначальним стало впровадження і поширення у вітчизняній практиці програмно-цільового бюджетування, який передбачає застосування середньострокового бюджетного планування для забезпечення фінансової стабільності у державі та регіонах.

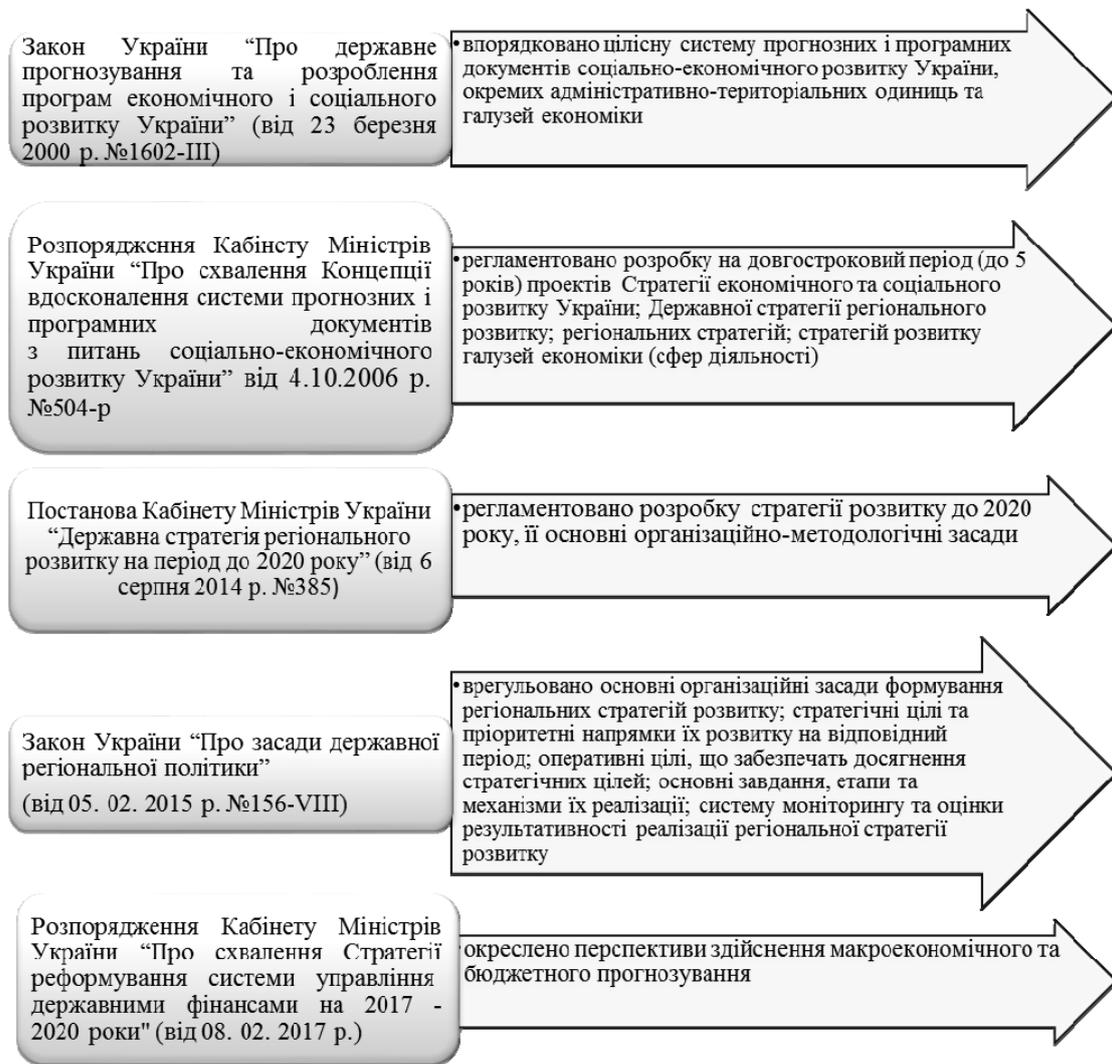

Рис. 1. Розвиток нормативно-правового забезпечення здійснення стратегічного планування [складено на основі [2-6]]

Основні методологічні засади та етапи впровадження програмно-цільового методу передбачено ще з 2002 року Концепцією застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі, де необхідним елементом визначено середньострокове бюджетне планування, обґрунтовано його доцільність, що забезпечить взаємозв'язок стратегічних планів діяльності із реальними бюджетними ресурсами на довгостроковий період [7].

Саме середньострокове бюджетне планування можна вважати тим інструментом, який забезпечує відповідність бюджетної політики у поточному періоді з визначеними стратегічними цілями і пріоритетами, що сприяє налагодженій організації бюджетного процесу. Посилення в сучасних умовах бюджетної децентралізації взаємозв'язку стратегічного та поточного бюджетного планування, прийнятих стратегій розвитку і реальних можливостей бюджетів обумовлює підвищення результативності використання бюджетних ресурсів. Застосування середньострокового бюджетного планування дає змогу вирішити проблему фінансування усіх передбачених програм та заходів, оцінити ступінь реалізації бюджетної політики, її відповідність макроекономічним прогнозам.

У контексті зазначеного варто відмітити, що із розвитком бюджетних відносин та реалізацією бюджет-

ної реформи в Україні частково розпочато застосування окремих елементів програмно-цільового методу, зокрема при плануванні державного бюджету у 2001-2002 рр. та експериментально на рівні окремих місцевих бюджетів у наступні роки у рамках міжнародних проектів "Підтримка економічної та фінансової реформи" та "Реформа місцевих бюджетів в Україні", фінансованих за рахунок коштів Агентства США з міжнародного розвитку USAID). Прийняття Бюджетного кодексу України у 2001 р. стало поштовхом до практичного впровадження програмно-цільового методу, який вже з 2003 р. випробовується на рівні місцевих бюджетів України. А до 2011 р. напрацьовано основу методології щодо запровадження програмно-цільового методу на місцевому рівні.

Якраз експериментальне впровадження у бюджетний процес програмно-цільового методу планування дало змогу виявити значні його переваги, що стосуються підвищення прозорості бюджетного процесу; здійснення оцінки результатів виконання бюджету; посилення відповідальності за реалізацію кожної бюджетної програми; забезпечення раціональності у розподілі бюджетних коштів відповідно до пріоритетних напрямків розвитку окремих регіонів.

Змінами до Бюджетного кодексу України у 2010 р.

було регламентовано із застосуванням програмно-цільового методу у бюджетному процесі складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди. Тому в сучасних умовах необхідним постає забезпечення високої якості таких прогнозів, дотримання точності та реальності у досягненні результатів прогнозування.

Із запровадженням з 2015 р. прямих міжбюджетних відносин у вітчизняній практиці створено передумови для активізації стратегічного та середньострокового бюджетного планування як базових компонентів програмно-цільового бюджетування. Так як свідчить досвід, прийнятним стало недотримання загальнодержавних і регіональних стратегічних орієнтирів розвитку; відсутність якісного стратегічного планування; недосконалість форм та методів бюджетного менеджменту, відсутність реального планування і прогнозування бюджету на середньо- та довготривалу перспективу, неврахування новітніх світових бюджетних технологій.

Позитивним аспектом у розвитку бюджетного планування стало прийняття Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 рр., де передбачено запровадження середньострокового бюджетування з визначенням розподілу бюджетних ресурсів відповідно до пріоритетів розвитку на 3 роки. Для дотримання збалансованості бюджетної і податкової політики визначено необхідність прийняття середньострокової бюджетної декларації, запровадження більш прозорої процедури визначення пріоритетів політики, активізації ролі та посилення

відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів у процесі бюджетного планування. Стратегією окреслено пріоритетні завдання щодо ефективної реалізації бюджетної політики органів державної влади та місцевого самоврядування в частині модернізації бюджетного планування [6].

У контексті зазначеного Міністерством фінансів України розроблено проект змін до Бюджетного кодексу України щодо вдосконалення програмно-цільового методу бюджетування та запровадження середньострокового бюджетного планування. Важливим аспектом внесення таких змін є прийняття трирічної бюджетної декларації, що дасть змогу поєднати стратегічні пріоритети розвитку із реальними можливостями бюджету країни.

Посилення взаємозв'язку стратегічного і середньострокового бюджетного планування, прийнятих стратегій розвитку окремих територій, виходячи із реальних можливостей бюджетів призводить до підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів. Застосування середньострокового бюджетного планування у контексті використання методології програмно-цільового бюджетування дає змогу вирішити наявні проблеми фінансування усіх передбачених бюджетами програм та заходів, а також оцінити ступінь реалізації бюджетної політики, її відповідність передбаченим прогнозам. Таке планування видатків бюджетів можна вважати особливо цінним для успішної реалізації інвестиційних проектів, а також для функціонування бюджетів об'єднаних територіальних громад.

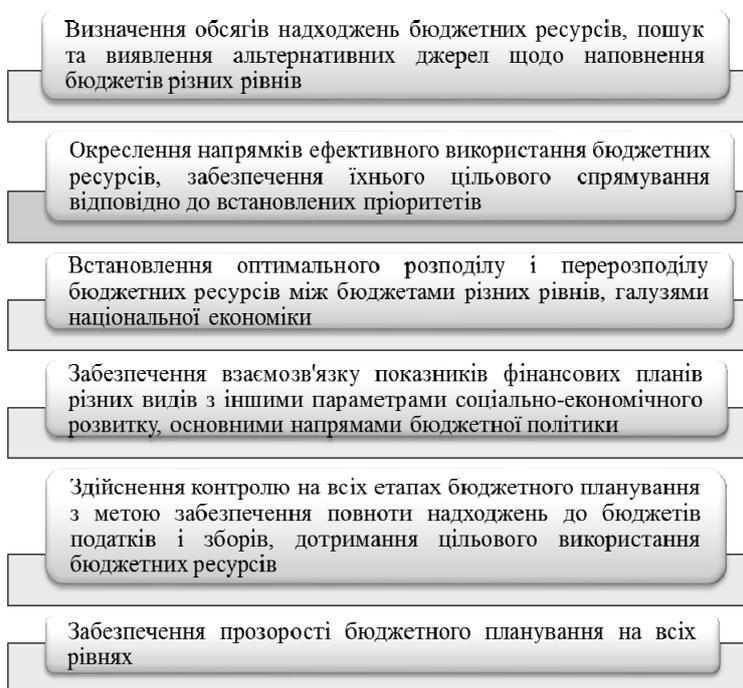

Рис. 2. Завдання бюджетного планування

Таким чином, для вдосконалення цілісної системи бюджетного планування в умовах бюджетної децентралізації необхідним постає вирішення основних його завдань для забезпечення стабільного функціонування бюджетної системи та ефективної реалізації бюджетної політики на всіх рівнях (рис. 2).

ВИСНОВКИ

В умовах бюджетної децентралізації бюджетне планування виступає важливим інструментом реалізації ефективної бюджетної політики для прийняття виважених управлінських рішень з метою максимального забезпечення населення суспільними благами і послу-

гами. Це стає можливим лише при застосуванні новітньої прогресивної методики у бюджетному плануванні та посилення відповідальності суб'єктів бюджетного планування для зміцнення на перспективу фінансової стійкості держави та регіонів. Позитивним аспектом у вдосконаленні системи бюджетного планування стало впровадження програмно-цільового бюджетування, що базується на застосуванні прозорих процедур визначення стратегічних пріоритетів розвитку держави та регіонів, активізації ролі середньострокового бюджетного планування, що в результаті сприятиме результативності бюджетної політики на всіх рівнях.

Список використаних джерел

1. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / за ред. О.П. Кириленко, О.І. Тулай. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 414 с.
2. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III. Дата оновлення: 02.12.2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
3. Про схвалення Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4.10.2006 р. №504-р Дата оновлення: 04.10.2006. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2006-p/>
4. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. №156-VIII. Дата оновлення: 05.02.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
5. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6.08.2014 р. №385. Дата оновлення: 12.01.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014>
6. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Роз-

порядження Кабінету Міністрів України від 8.02.2017 р. №142-р. Дата оновлення: 8.02. 2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>

7. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 № 538-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80>

References

1. Formation of financial mechanism of sustainable development of Ukraine: monograph / ed by O.P. Kyrylenko, O.I. Tulai. Ternopil: TNEU, 2017. 414 p. (in Ukrainian).
2. About state forecasting and development programs of economic and social development of Ukraine: Legal Act of Ukraine, № 1602-III, 23.03.2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>. (in Ukrainian).
3. About the Concept for Improving the System of Forecast and Program Documents on Social and Economic Development of Ukraine: Legal Act of Ukraine, № 504-r, 4.10.2006. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2006-p/> (in Ukrainian).
4. About principles of state regional policy: Legal Act of Ukraine, № 156-VIII, 05.02.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>. (in Ukrainian).
5. State Strategy for Regional Development up to 2020: Legal Act of Ukraine, № 385, 6.08.2014. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014> (in Ukrainian).
6. About Approving the Strategy for Reforming of System of the Public Finance Management for 2017-2020: Legal Act of Ukraine, № 142-r. 8.02.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>. (in Ukrainian).
7. About Approval of the Concept of program budgeting in the budget process: Legal Act of Ukraine, № 538-p, 14.09.2002. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80>. (in Ukrainian).

КЛІМНЬОВА

Таїсія Олександрівна
tklimnyova@gmail.com

УДК 346.546

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇDEVELOPMENT OF ECONOMIC COMPETITION IN UKRAINE IN
GLOBALIZATION CONDITIONSстудент, НГОУ ім.
Ярослава Мудрого

Стаття присвячена аналізу сучасного стану економічної конкуренції в Україні та у світі в умовах глобалізації. Завдяки прагненню нашої держави до кардинальних перетворень в усіх сферах життя, яке пов'язане із процесом інтеграції до європейської спільноти, існує необхідність у постійному аналізі стану конкуренції в Україні, що передбачає запровадження суттєвих

змін до нормативно-правових актів, що регулюють дане питання. У статті, були зазначені нормативно-правові акти, якими здійснюється регулювання відповідних відносин, як на національному так і світовому ринках. Оскільки у зазначених умовах постає питання про застосування дієвих механізмів, що прискорять швидке пристосування до даних обставин, було запропоновано певний напрям регулювання конкуренції під час глобалізації. Наголошується не тільки на потребі активізування перегляду нормативної бази нашої країни щодо конкуренції, але й модернізації світового законодавства взагалі.

* * *

Статья посвящена анализу современного состояния экономической конкуренции в Украине и в мире в условиях глобализации. Благодаря стремлению нашего государства к кардинальным изменениям во всех сферах жизни, связанное с процессом интеграции в европейское сообщество, существует необходимость в постоянном анализе состояния конкуренции в Украине, предусматривающий введение существенных изменений в нормативно-правовые акты, регулирующих данный вопрос. В статье, были указаны нормативно-правовые акты, которыми осуществляется регулирование соответствующих отношений, как на национальном, так и мировом рынках. Поскольку в указанных условиях возникает вопрос о применении действенных механизмов, которые ускорят быстрое приспособление к данным обстоятельствам, было предложено определенное направление регулирования конкуренции при глобализации. Отмечается не только необходимость активизирования пересмотра нормативной базы нашей страны по конкуренции, но и модернизации мирового законодательства.

* * *

The article is devoted to the analysis of the current state of economic competition in Ukraine and in the world in the conditions of globalization. According to the desire of our state for radical changes in all spheres of our life associated with the process of integration into the European community, there is a need for a constant analysis of the state of competition in Ukraine, which envisages the introduction of significant changes in the legal acts, which regulate this issue. In the article, the legal acts, which regulate the relevant relations, both in the national and world markets, were indicated. In these conditions, the question about the use of effective mechanisms that will accelerate the rapid adaptation to these circumstances arises. A certain direction of regulation of the competition in the context of globalization was proposed. It is noted not only the need to intensify the revision of the regulatory framework of our country in competition, but also the modernization of the world law. Thus, the introduction of the article indicates the relevance of the chosen and studied topic. It means that the development of competition is one of the most important tasks of the state's economic policy. Furthermore, the purpose is to identify issues that should be covered in this writing. The aim is to determine the legal basis of economic competition as an object of state regulation. Furthermore, it emphasizes that the laws do not specify the rules of economic competition, which according to the article 92 of the Constitution of Ukraine should be established exclusively by laws. The results include the presentation of the main text, a broad discussion of the issues that are based on the purpose of this the study. The conclusions summarize the work and determine the ways of solving these problems.

Ключові слова: глобалізація, економічна конкуренція, національний ринок, світовий ринок, суб'єкт підприємницької діяльності

Ключевые слова: глобализация, экономическая конкуренция, национальный рынок, мировой рынок, субъект предпринимательской деятельности

Keywords: globalization, economic competition, national market, world market, business entity

ВСТУП

Проблема розвитку конкуренції за умов глобалізації є достатньо актуальною. Становлення розвитку конкуренції є одним із найважливіших завдань економічної політики держави. Міжнародний економічний розвиток, який на сьогодні є досить активним, зустрічається у багатьох сферах суспільного життя та має значний вплив на стан конкуренції. Існує необхідність і приділенні уваги до стану конкуренції на національному ринку, дослідженні правового регулювання конкуренції у національному та світовому просторах, а також у перегляді законодавчого забезпечення

питань реалізації конкурентної політики у всесвіті.

Аналіз останніх публікацій відомих вчених економістів та правників, як Т. Швидка, Н. Флігстін, С. Светуцьков, В. Лагутін, М. Ковтун, А. Дуцька та інших, наголошує на тому, що тема розвитку економічної конкуренції в Україні у мовах глобалізації потребує подальшого розгляду та досліджень.

МЕТА РОБОТИ полягає у аналізі стану конкуренції в Україні умовах глобалізації; встановлення нормативно-правових актів, що здійснюють регулювання конкуренції на національному та світовому ринках, а також наголошення на необхідності ство-

рення кодифікованого акту, який буде встановлювати основні правила та межі конкуренції для всіх.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань та нормативно-правові акти національного законодавства та європейського співтовариства. При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вимог законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

На даний час перед Україною стоїть досить важливе завдання, яке полягає у повному забезпеченні реалізації національних інтересів, що існують у досить рухливому світі, у якому нові процеси, що раніше не були відомі історії, визначають прогрес. Річ у тому, що ступінь взаємозв'язку держав підвищується. Більше того, найсильніші та найвпливовіші з них не мають змоги працювати із більш проблемними питаннями. Значення недержавних акторів (суб'єктів) постійно зростає у багатьох сферах нашого життя, особливо це стосується економічного аспекту. Мається на увазі те, що багатонаціональні корпорації створюють приблизно однієї третини всього світового продукту. Саме зазначені пертурбації позначають силу та суть глобалізації, тобто сукупність всесвітніх культурних, політичних, демографічних та економічних процесів, які формують новий щабель взаємопов'язаності націй, їх інтеграцій та уніфікацій. Головний зміст даних процесів полягає у формуванні універсальних світових ринків, модернізації на базі технології, яка швидко зростає, і створенні новітніх центрів політичного та економічного впливу сили тяжіння. Сьогоднішній рівень конкуренції між країнами та регіональними угрупованнями стає результатом глобалізації. Таким чином, успіх будь-якої нації в XXI ст. походить від її потенціалу реалізовувати свої державні заінтересованості шляхом участі в процесах глобалізації, її громадських та соціальних механізмах при адаптації до цих процесів.

Щодо України, її важливість в умовах глобалізації визначається особливою сучасною актуальністю. У першу чергу, це пов'язане із великим прагненням нашої країни до змін та колосальних перетворень у всіх сферах життя. Насамперед, це стикається із прагненнями України до прийняття та узгодження усіх світових стандартів та запровадження сучасних світових змін, усе це безпосередньо пов'язане із глобалізацією. По-друге, всесвітня інтеграція та інформаційно-комунікаційна революція, що породжує умови як для співтовариства людства, так і для його роз'єднання, визначають напрямок змін глобалізації. Важливість України у процесах сучасної глобалізації також полягає у необхідному аналізі сучасних явищ українського суспільства в соціально-антропологічних, соціально-економічних та соціокультурних аспектах, дослідження яких проходить дуже повільно та погано. Разом із цими явищами, глобалізація передбачає собою трансформацію до політики наднаціональних інституцій всесвітніх організацій у економіці - транснаціональних компаній та наднаціональних агентств, глобальних економічних та політичних структур, які виявляють великі перспективи для вивчення цих процесів.

В умовах бурхливих перетворень, під час пошире-

ної глобалізації, занадто нелегко пригадати розвиток економіки за відсутності конкуренції, оскільки саме вона забезпечує створення та існування міцного ринкового середовища. Україна з перших кроків незалежності бореться за підтримку та збільшення економічної конкуренції поряд із боротьбою за монополізм як найвпливовішого шляху побудови розвинутої ринкової економіки. Під конкуренцією розуміють певне суперництво між окремими юридичними і фізичними особами (конкурентами), заінтересованими у досягненні однієї, конкретно визначеної, мети. Конкуренція є дуже багатограним явищем. Її можна розглядати як різновид соціального регулятора, який визначає поведінку різних суб'єктів, що є передумовою реалізації прав споживача; як діяльність господарюючих суб'єктів на відповідному ринку, метою якої є одержання найбільш вигідних умов виробництва і збуту законними засобами тощо. Не можемо не погодитися із думкою Швидкої [11], що конкуренція є найважливішою ланкою всієї системи ринкового господарства, стимулом, що спонукає людину до конкурентної боротьби, є прагненням перевершити інших. Предметом конкуренції є суперництво, яке виникає між суб'єктами на ринку заволодіння його часткою. Важливо зазначити, що вагомим елементом цієї діяльності є конкурентна боротьба, яка являє собою динамічний процес у результаті якого покращується забезпечення ринку товарами. Конкурентне середовище в державі досягається лише завдяки ретельно розробленій конкурентній політиці держави, що в свою чергу вимагає детально розробленої стратегії та тактики [10].

Правове регулювання механізму реалізації конкурентної політики в Україні здійснюють Закон України "Про захист економічної конкуренції" [8], Закон України "Про антимонопольний комітет" [6], Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" [7], Господарський кодекс [1] та широке коло підзаконних нормативно-правових актів, що мають розгалужений характер. Як вбачається у зазначених нормативно-правових актах, а саме у ст. 25 Господарського Кодексу [1] та ст. 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" [8] – держава підтримує конкуренцію та дає їй визначення як змагання між суб'єктами господарювання, що забезпечується завдяки їх власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг, внаслідок чого споживачі та суб'єкти господарювання отримують можливість вибору необхідного товару і при цьому окремі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації товару на ринку. У той же час, відповідно до Закону України "Про антимонопольний комітет" [6] передбачається створення спеціального органу, який регулює діяльність та здійснює її захист. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції" [7] регулює діяльність недобросовісної конкуренції, тобто наша держава встановлює певні межі, у яких повинна функціонувати конкуренція. Вказаний закон засвідчує, що дії у конкуренції повинні не суперечити торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності. Незважаючи на наявність норм, які встановлюють основні рамки регулювання конкуренції, все ж таки існує необхідність у збільшенні правил, які будуть робити продуктивний вплив на ці відносини на національному ринку. На

нашу думку, потрібно звернути увагу на неповну відповідність даних норм змінам, які відбуваються у світі у зв'язку із глобалізацією. Дане регулювання є достатньо застарілим та потребує оновлення у зв'язку із постійним впливом сукупності факторів серед яких важливе місце займає стан господарської системи в країні. Зі зміною економічних умов розвитку суспільства трансформується й конкурентне середовище, у межах якого функціонують учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію.

Оскільки стан та розвиток підприємництва, а надалі й конкурентних відносин між суб'єктами господарювання, є необхідною умовою для забезпечення прогресивних змін, як у господарській сфері так і економіці, доцільно проаналізувати їх особливості в масштабах міжнародного досвіду. Розглядаючи країни Європейського Союзу, ми можемо спостерігати чітке дотримання континентальної системи права у зв'язку із чим вони працюють в умовах інтегрованої моделі регулювання. Через те, що дані країни мають досвід у сфері конкурентного права це дає можливість зрозуміти, що вони досить гарно сприймають основні постулати підприємницької діяльності, а також, обов'язки, які покладаються на компанії, що займають домінуюче становище на ринку [4]. Держави Європейського Союзу виробили спільну політику в області конкуренції, під якою можна розуміти погоджені на правовому рівні дії і плани, спрямовані на запобігання порушень конкуренції в межах спільного ринку. Попередження та припинення антиконкурентних відносин регулюється на двох ланках: на рівні первинного права та шляхом розробки директивів та регламентів. Серед таких актів можемо зазначити: Договір про заснування Європейського економічного співтовариства, укладений 25 березня 1957 р. (який закрив підвалини дійсної зараз антимонопольної діяльності), Договору про функціонування ЄС (ст.ст. 101, 102), Договору про Європейське об'єднання вугілля і сталі 1951 р., а також у ряді Регламентів та Директивів ЄС з приводу штрафів та їх застосування; конкретних нормативів із застосування правил Договору, що забезпечують ефективне спостереження і спрощення адміністрування; взаємовідносини між національними законами і положеннями договорів і Регламентів та інших. Усе це, насамперед, свідчить про відсутність єдиного нормативно-правового акту, який би гармонізував дані відносини, що безсумнівно ускладнює регулювання антимонопольного права.

Щодо американської моделі антимонопольного регулювання, то вона заснована на повній забороні монопольної практики, тому в Америці повною мірою діє захист та посилення конкуренції шляхом створення певних перешкод для виникнення та використання монопольної влади. Передусім, нормативна база такого регулювання складають антитрестові закони. Серед них самими основними є 3 федеральних закони: Закон Шермана 1890 р., Закон Клейтона 1914 р. та Закон про федеральну торговельну комісію 1914 р.. Особливої уваги потребує Закон 1890 р., оскільки становить підвалину усього антитрестового законодавства та передбачає заборону об'єднань, угод та будь-яких змов з приводу обмеження торгівлі із метою поши-

рення монополізму. Цей закон став основою для закладення подальшої практики у монополізмі. Далі, американська нормативна база також поширюється на адміністративну та судову практику, що у сукупності також складає розгалужену систему регулювання конкуренції, яка на даний час має властивості глобальної конкуренції та у будь-якому випадку переносить центр уваги з національного на міжнародний рівень [3].

Проаналізувавши правове регулювання конкуренції на світовому ринку, слід зазначити, що міцно підтримується свобода споживання покупця та свобода інвестування підприємця, оскільки є невіддільною складовою конкурентного середовища. У даному випадку, конкуренція являє ж собою явище, яку безпосереднє пов'язане із свободою вибору та прийняття рішень особами стосовно того, які економічні цілі переслідувати, за рахунок чого та як їх досягати. [2] Незважаючи на те, що такий вчений, як Флігстін [5], вважає, що конкуренція – це руйнуюча сила, яка збільшує ризик розриву відносин. Все ж таки, сучасні держав намагаються керувати та узгоджувати конкуренцію, яка швидко розвивається в умовах глобалізації, із нормами права з метою досягти досконалої конкуренції. Хоча С. Светуцьков, розвиваючи підхід Ф. Хайєка [9] наполягає на тому, що такого поняття як "досконала конкуренція" взагалі не існує, оскільки на практиці вона перетинається та поєднується із підтримкою монополії, все ж таки країни прагнуть ретельно упорядкувати діяльність суб'єктів господарства у економічному просторі.

ВИСНОВКИ

На сьогодні за наявності бурхливого розвитку глобалізації відбуваються зміни, як у світовій так і національній економіці. Передусім, важливе значення для нас має зростання конкуренції в даних умовах. Внаслідок цього економіку нашої держави потрібно розглядати у взаємозв'язку із світовою. Процеси глобалізації потребують певних змін у правовому регулюванні всього світу. Потребується не тільки перегляд нормативної бази нашої країни щодо конкуренції, але й модернізація світового законодавства взагалі. На нашу думку, для ефективного регулювання конкурентних відносин та стимулювання рівня конкуренції пропонується створення єдиного нормативно-правового акту, який буде мати наднаціональний характер та регулювати відносини конкуренції та антимонопольної політики у всесвіті. Кодекс конкуренції або антимонопольної політики повинен містити наступне: визначення та поняття, які стосуються конкуренції; органи, що будуть регулювати діяльність на наднаціональному рівні; зазначення конкретних рамок діяльності у даній сфері; відповідальність за порушення владних приписів; правила діяльності картелів, синдикатів та інших бізнес-об'єднань, що впливають на економіку; механізми боротьби зі зловживаннями монополістів і випадки та умови надання допомоги у даних випадках.

Список використаних джерел

1. *Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18-22. С. 144.*
2. *Дуцька А.С. Розвиток економічної конкуренції за*

умов посилення глобалізаційних процесів. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 121 (частина II). 2014. С. 91-98.

3. Ковтун М.С. Американська модель антимонопольного регулювання. Порівняльно аналітичне право. 2017. № 4. С. 164-166.

4. Лагутін В. Конкурентна політика держави: механізми реалізації. Вісник КНТЕУ. 2016. № 4. С. 22-37.

5. Осипов В.С. Теорія конкурентного взаємодія господарюючих суб'єктів: монографія. М.: ПАЛЕОТИП. 2013. С. 179.

6. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. № 3659–XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 50. С. 472.

7. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. N 36, С. 164.

8. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210–III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 12. Ст. 64.

9. Светуцьков С. Теорія конкуренції: абстрактное и идеализированное. Современная конкуренция. 2009. № 4. С. 60-66.

10. Швидка Т.І. Глобалізація міжнародного економічного простору та проблеми забезпечення конкуренції в міжнародному масштабі. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 4. С. 58-61.

11. Швидка Т.І. Конкурентна політика держави як ключовий чинник її правового організаційно-господарського впливу. Journal «ScienceRise: Juridical Science». 2018. № 2 (4). С. 26-30.

References

1. The Commercial Code of Ukraine: Law of Ukraine dated January 16, 2003. № 436-IV. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 2003. № 18-22. P. 144. (in Ukrainian)

2. Dutska A.S. Development of economic competition in conditions of increasing globalization processes. Actual problems of international relations. Issue 121 (part II). 2014. pp. 91-98. (in Ukrainian)

3. Kovtun M.S. American model of antimonopoly regulation. Comparative analytical right. 2017. № 4. pp. 164-166. (in Ukrainian)

4. Lahutin V. Competitive policy of the state: mechanisms of realization. KNEU Bulletin. 2016. № 4. pp. 22-37. (in Ukrainian)

5. Osipov V.S. The Theory of Competitive Interaction of Economic Entities: monograph. Moscow: PALEOTIP. 2013. p. 179. (in Russian)

6. About the Antimonopoly Committee of Ukraine: Law of Ukraine from 26.11.1993. № 3659 – XII. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 1993. № 50. pp. 472. (in Ukrainian)

7. About the protection against unfair competition: the Law of Ukraine 07.06.1996. № 236/96-ВР. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. № 36, p. 164. (in Ukrainian)

8. About the protection of economic competition: Law of Ukraine dated January 11, 2001. № 2210-III. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 2001. № 12. Art. 64. (in Ukrainian)

9. Svetunkov S. The theory of competition: abstract and idealized. S. Svetunkov. Modern competition. 2009. № 4. pp. 60-66. (in Russian)

10. Shvydka T.I. Globalization of the international economic space and the problem of ensuring competition on the international scale. Legal scientific electronic journal. 2018. № 4. pp. 58-61. (in Ukrainian)

11. Shvydka T.I. Competitive policy of the state as a key factor in its legal organizational and economic influence. Journal Science Rise: Juridical Science. 2018, № 2 (4). pp. 26-30. (in Ukrainian)

МЕЛЬНИК

Ольга Григорівна
olia_melnyk@ukr.net

АДАМІВ

Марта Євгенівна
marta_adamiv@i.ua

ТОДОШУК

Андрій Васильович
a.todoshchuk@gmail.com

д.е.н., професор, завідувач кафедри, Національний університет Львівська політехніка", Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

к.е.н., доцент кафедри, Національний університет Львівська політехніка", Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

к.е.н., доцент кафедри, Національний університет Львівська політехніка", Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

УДК 339.5

ДОСВІД ПОЛЬЩІ ЩОДО ПОБУДОВИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ *

POLISH EXPERIENCE IN THE CONSTRUCTION AND REFORM OF THE CUSTOMS SYSTEM IN THE CONDITIONS OF MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

* Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Держаного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф83/81-2018

У статті обґрунтовано актуальність реформування митної системи України в умовах європейської інтеграції на підставі вивчення та перейняття кращого досвіду побудови та функціонування митних органів європейських держав. На засадах логічного аналізування різних країн Європейського Союзу обрано Польщу як одну із найбільш репрезентативних держав з огляду на високий рівень розвитку польської митної системи та динамічне зростання обсягів міжнародної торгівлі між державами-сусідами. Ретельно досліджено та проаналізовано досвід функціонування митних органів Польщі до та після імплементації організаційно-структурної реформи митної системи. На підставі одержаних результатів виокремлено ключові переваги та недоліки реформування митних органів Польщі.

* * *

В статье обоснована актуальность реформирования таможенной системы Украины в условиях европейской интеграции на основании изучения и перенимания лучшего опыта построения и функционирования таможенных органов европейских государств. На основе логического анализа различных стран Европейского Союза избрано Польшу как одну из самых репрезентативных государств учитывая высокий уровень развития польской таможенной системы и динамичный рост объемов международной торговли между государствами-соседами. Тщательно исследовано и проанализировано опыт функционирования таможенных органов Польши до и после имплементации организационно-структурной реформы таможенной системы. На основании полученных результатов выделены ключевые преимущества и недостатки реформирования таможенных органов Польши.

* * *

Today, Ukraine is in a very difficult situation that reflects the stagnant stage of development of domestic customs and its failure to perform basic customs functions effectively. By the way, many European states are characterized by modern customs systems that provide not only national customs interests but also aim at achieving the EU's objectives. In the conditions of European integration, it is necessary to study the best customs practice of representing European countries in relation to Ukraine in order to form its own strong and high-quality customs system on this basis.

The purpose of the work is to study and analyze the customs experience of Poland as a key trading partner of Ukraine in the context of the use of key achievements, advantages and strengths during the reformation of the domestic customs system.

The operation of Polish customs system for 30 years in the form of a separate customs service that was subordinated to the Ministry of Finance enabled to achieve the high and effective results in customs sphere. During this time, a strong, progressive and harmonized with European standards customs was formed in Poland, which effectively performed the basic customs functions. The key advantages and achievements of those customs were: effectively formed organizational structure of customs authorities, achievement of absolute automation of customs clearance procedures, increase of the quality level of customs control on the basis of improvement of the risk analysis system, ensuring the progressive development of the national customs system by the European vector, adjustment and active development of international customs cooperation.

The effectiveness of the 2016 reform, which included the unification of customs and tax services, is still difficult to speak, since it last a little more than a year. It should be noted that the modern customs system of Poland inherited from the former customs a lot of achievements, strengths and enormous potential, which allows to ensure positive results of the work of the customs authorities of Poland today. However, on the basis of the best European and domestic experience in building customs, it should be noted that there are significant threats to the transformation of Polish customs system from an independent strong structure into an appendage of the fiscal authorities, a biased prioritization of fiscal functions, and the collapse of the customs component.

Ключові слова: митні органи, митна система, митні реформи, митний досвід, європейська інтеграція

Ключевые слова: таможенные органы, таможенная система, таможенные реформы, таможенный опыт, европейская интеграция

Keywords: customs authorities, customs system, customs reforms, customs experience, European integration

ВСТУП

Проголосивши курс на європейську інтеграцію, Україна водночас стала на шлях масштабних та всеохоплюючих реформ, що покликані гармонізувати усі сфери держави до європейських вимог і стандартів. Адже одним із ключових принципів Європейського Союзу (ЄС) як складної багатокомпонентної структури є уніфікація цілей, політики, правил функціонування його країн-членів з метою створення максимально сприятливого середовища для прогресивного розвитку держав. В умовах європейської інтеграції економічний розвиток країни забезпечується, насамперед, через активізацію міжнародної торгівлі. Така закономірність визначила необхідність сприяння ЄС реалізації зовнішньоекономічних операцій на засадах уніфікації та спрощення процедур міжнародної торгівлі. Ключову роль у досягненні цього завдання відіграють митні органи, які повинні максимально сприяти веденню законної міжнародної торгівлі. Для цього у державі має бути створена та ефективно працювати сильна і прогресивна митна система, котра функціонуватиме гармонізовано із європейськими та міжнародними стандартами, якісно виконувати усі іманентні митні функції та забезпечуватиме прогресивний економічний розвиток країни. Чимало держав, котрі є дійсними членами ЄС, характеризуються сучасними митними системами, котрі якісно забезпечують не лише національні митні інтереси, але й спрямовані на досягнення цілей ЄС. На жаль, на сьогодні в Україні простежується протилежна ситуація, що відображає стагнаційний етап розвитку вітчизняної митниці та її неспроможність ефективно виконувати базові митні функції. За таких обставин виникає необхідність у дослідженні кращого митного досвіду репрезентативних по відношенню до України європейських держав, щоб на цій основі сформувати власну сильну та якісну митну систему.

МЕТА РОБОТИ полягає у ґрунтовному вивченні та аналізованні досвіду Польщі як ключового торговельного партнера України щодо побудови та реформування митних органів у контексті використання основних здобутків, переваг та сильних сторін під час удосконалення вітчизняної митної системи.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною базою для виконання дослідження стала спеціалізована нормативно-правова база ЄС, Польщі та України, що регулює митну сферу, аналітичні дані провідних міжнародних рейтингів, офіційна інформація польських та вітчизняних митних органів. Для одержання результатів роботи було використано такі загальнонаукові методи дослідження: теоретичного узагальнення – для систематизації досвіду побудови та реформування митних органів Польщі; ідентифікації та логічного аналізу – для вибору репрезентативної країни у контексті вивчення кращого європейського митного досвіду та виокремлення ключових переваг, сильних сторін, здобутків та тенденцій функціонування митної системи Польщі; порівняння – для аналогізації вітчизняного та польського досвіду роботи митних органів та інші методи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для вибору конкретної держави необхідно скористатись низкою критеріїв, котрі формуватимуть обґрунтовані підстави для вивчення митного досвіду цієї країни та подальшого можливого його перейняття і застосування у вітчизняній митній практиці. До таких критеріїв доцільно віднести приналежність держави до ЄС, рівень розвитку митних органів, економічний стан країни, загальну площу території, чисельність населення, наявність водних кордонів, тощо. Однією із держав-сусідів України, котра функціонує у структурі ЄС з 2004 р. та за зовнішніми параметрами максимально схожа із нашою країною, є Польща. Це держава, яка розташована у Центральній Європі, межує із Росією, Литвою, Білоруссю, Україною, Чехією, Словаччиною та Німеччиною, омивається Балтійським морем. Загальна площа території країни становить 312 679 кв.км., з них 3,07 % – припадає на внутрішні води. У 2017 р. чисельність населення Польщі дорівнювала 38,433 млн. ос. [1]. Не зважаючи на певну зовнішню схожість із Україною, за останні роки Польща змогла стрімко досягнути значно вищого рівня економічного розвитку. Щодо митної сфери, то навіть не вдаючись до її глибокого аналізування, будь-якому пересічному громадянину, котрий перетинав кордон Польщі, помітно істотні відмінності у якості та оперативності роботи вітчизняних та польських митників, рівня матеріально-технічного забезпечення та митної інфраструктури.

Варто також зауважити, що за останніми офіційними статистичними даними впродовж січня-жовтня 2018 р. Польща була одним із найбільших міжнародних торговельних партнерів України. Так, ця країна займає 2 місце за обсягами експорту вітчизняної продукції (близько 7 % у загальному обсязі експортних операцій) та 5 місце за обсягами імпорту польської продукції в Україну (близько 6,5 % у сукупному обсязі імпортних операцій) [2]. Така інтенсивність міжнародного торговельного співробітництва двох країн свідчить про істотне навантаження, насамперед, на пункти пропуску на українсько-польському кордоні та відповідно роботу митних органів, а також вимагає наявності якісних митних систем як Польщі, так й України, що забезпечуватимуть безпечні міжнародні ланцюги постачання, оперативність та ефективність реалізації митних процедур і таким чином сприятимуть подальшому розвитку торговельного партнерства.

Усе вищевикладене відповідно обґрунтовує доцільність вивчення досвіду роботи митних органів Польщі у контексті реформування митної системи України.

Передусім, розглянемо позиції Польщі у відомих міжнародних рейтингах, що характеризують та оцінюють митну сферу держави. Так, одним із найбільш авторитетних рейтингів у світі є «Doing Business» Світового Банку, що покликаний сформувати інтегральну оцінку легкості ведення підприємницької діяльності в країні за низкою критеріїв. Щодо митної діяльності держави, то в межах цього рейтингу вона оцінюється за параметром «Міжнародна торгівля». За даними «Doing Business-2018» Польща посіла 1 місце серед 190 держав світу у контексті сприяння міжнародній торгівлі.

Варто зауважити, що практично усі оцінювальні індикатори за експортними та імпорнтними операціями, що стосуються витрат часу на проходження прикордонного та митного контролю, а також вартості проходження прикордонного і митного контролю та оформлення документів, у Польщі дорівнюють нульовим значенням. Тоді як, для оформлення документів на здійснення міжнародних торговельних операцій у цій країні знадобиться лише 1 година. Такі значення показників свідчать про високий рівень розвитку польської митної системи та ефективності її роботи, адже вони значною мірою перевищують не лише фактичні значення аналогічних індикаторів України, але й середні значення відповідних показників для держав ОЕСР [3].

Відповідно до даних Індексу ефективності логістики Світового Банку у 2018 р. за оцінювальним параметром «Митниця» Польща посідала 33 місце серед 159 країн світу, що більш, ніж у 2,5 рази перевищує позиції України у рейтингу (88 місце) [4]. Згідно із Індексом сприяння торгівлі, що формується Світовим Економічним Форумом спільно із Глобальним Альянсом, у 2016 р. Польща займала 31 місце серед 139 держав, а Україна знаходилась лише на 95 сходинці рейтингу [5]. Отже, на підставі даних ключових міжнародних рейтингів можемо спостерігати істотні диспропорції у рівнях розвитку митних систем Польщі та України, що обґрунтовує доцільність більш глибокого вивчення особливостей функціонування польських митних органів.

Насамперед, варто зазначити, що аналізування митної системи Польщі доцільно здійснювати в розрізі 2 умовних етапів – до та після останньої важливої реформи, що відбулась 1 березня 2017 р. і стосувалась приєднання польської митної служби поряд із податковою службою та службою фіскального контролю до структури Національної Адміністрації Доходів. Ключовою ідеєю цієї реформи було забезпечення оптимізації використання людських, організаційних та фінансових ресурсів.

Так, до 28 лютого 2017 р. Митна служба Польщі функціонувала як незалежний орган влади та підпорядковувалась Міністерству фінансів. На чолі Митної служби стояв її Голова, котрий відповідно підпорядковувався одному з двох заступників Міністра фінансів. Організаційно до складу Митної служби Польщі входило 16 митних палат, 45 митниць та 145 митних відділень. Зокрема, митні палати були розташовані у таких містах, як Бяла Подляска, Бялосток, Гдиня, Катовіце, Кельце, Краків, Лодзь, Ольштин, Ополе, Познань, Перемишль, Жепін, Щецін, Торунь, Варшава та Вроцлав. До прикладу, на території роботи Митної палати у Вроцлаві функціонували 3 митниці та 8 митних відділень [6].

Для визначення пріоритетів розвитку у 2013 р. було розроблено комплексну Бізнес-стратегію Митної служби Польщі на 2014-2020 рр. У цьому документі визначено місію та візію митних органів, ключові напрями стратегічного розвитку, стейкхолдерів, тобто зацікавлених суб'єктів митниці, базові стратегічні та оперативні завдання, стратегічні програми, карту Бізнес-стратегії, особливості фінансування реалізації стратегії, правила її імплементації та можливі ризики у цій сфері. Зокрема, Бізнес-стратегія розвитку Митної служби

Польщі була розроблена із урахуванням інтересів ключових стейкхолдерів митниці, її статутних завдань, членства Польщі у ЄС, положень Національної стратегії 2020. Варто зауважити, що в умовах набуття членства Польщі у ЄС робота Митної служби спрямовується не лише на забезпечення національних митних інтересів, але й досягнення уніфікованих цілей ЄС для усіх його країн-членів [7].

Відповідно до визначеної у Бізнес-стратегії місії ключовими напрямами діяльності Митної служби Польщі є оптимальне та ефективне оподаткування зовнішньоекономічної діяльності, сприяння здійсненню легальної міжнародної торгівлі на засадах автоматизації митних процедур та впровадження спрощень для законослухняного бізнесу, боротьба з митними правопорушеннями та захист ринку і суспільства. При цьому, досягнення цієї місії повинно відбуватись шляхом використання прогресивних інноваційних інструментів та інформаційних технологій. Ключові стратегічні програми розвитку Митної служби Польщі пов'язані із розвитком співробітництва митниці з клієнтами щодо підвищення рівня якості митного обслуговування, розбудови кордону та митниці із використанням прогресивних інформаційних технологій [7].

Набувши членства у ЄС, митна система Польщі автоматично взяла на себе зобов'язання поряд із забезпеченням національної безпеки також й щодо захисту усієї митної території ЄС від небезпечної та шкідливої продукції, що спричинило необхідність зміцнення безпеко-захисної та контрольно-регулюючої функцій митних органів. Варто зазначити, що європейський кордон Польщі припадає на Україну, Білорусь та Російську Федерацію, а його сухопутна протяжність становить 1185 км [8].

Ключовим призначенням митного контролю у Польщі є забезпечення безпечних ланцюгів постачання, що проходять через митну територію ЄС, на засадах пропуску продукції, яка не становить загрози людському здоров'ю та відповідає встановленим стандартам якості, не завдає шкоди навколишньому середовищу (протидія незаконній торгівлі об'єктами флори та фауни, що знаходяться під загрозою зникнення, а також шкідливими речовинами та мікроорганізмами), не перешкоджає законному функціонуванню підприємницьких структур (виключення з обігу продукції, що спричинює недобросовісну конкуренцію, в тому числі й тієї, що порушує права інтелектуальної власності) [8].

Для забезпечення гармонізованості процедур митного контролю із європейськими стандартами митними органами Польщі було запроваджено принцип вибіркової митного контролю, що ґрунтується на роботі системи аналізу ризиків та перевірки окремих суб'єктів господарювання, котрі підозрюються у здійсненні незаконних операцій. Таким чином, застосування контрольних процедур відбувається на підставі врахування результатів роботи системи аналізу ризиків, котра дає змогу ідентифікувати найбільш ризикові суб'єкти господарювання [8].

Щодо міжнародного митного співробітництва, то слід зазначити, що у 1974 р. митні органи Польщі були приєднані до Всесвітньої митної організації (ВМО). Впродовж функціонування у складі ВМО польська митниця активно брала участь у роботі цієї організа-

ції. Так, очільник митниці та представники вищого рівня управління систематично є учасниками різноманітних робочих груп, комітетів та зустрічей керівництва, які присвячені широкому спектру питань, пов'язаних із митним законодавством, захистом держави та її територіальної цілісності, міжнародним співробітництвом країн-членів ВМО, підвищенням рівня кваліфікації митних працівників. Така практика співробітництва дає змогу презентувати митні інтереси Польщі на міжнародному рівні, обмінюватись досвідом із представниками зарубіжних митних органів, брати участь у розробленні міжнародного митного законодавства, імплементувати у вітчизняній практиці новітні митні технології та інструменти, що забезпечує відповідний розвиток митної системи Польщі [6].

Крім того, представники польської митниці беруть активну участь у програмі ЄС «Митниця 2020», який спрямований на сприяння та підвищення співробітництва між митними адміністраціями ЄС. Ідея цієї програми полягає у підтримці та модернізації митного союзу ЄС задля зміцнення внутрішнього ринку шляхом взаємодії між країнами-членами, їхніми митними органами та безпосередньо митними працівниками. Варто зауважити, що у рамках програми представники Міністерства фінансів Польщі та Національної Адміністрації Доходів систематично беруть участь у роботі різноманітних семінарів, робочих та проектних груп, робочих візитах, експертних командах, моніторинговій діяльності, навчальних курсах, спільно організованих комунікаційних заходах тощо [6].

На офіційному сайті Національної Адміністрації Доходів зазначається, що колишня організаційна структура управління митних органів залишалась практично незмінною впродовж 30 років, що вимагало здійснення кардинальних реформ для пристосування до тенденцій розвитку міжнародного середовища та потреб споживачів. Крім того, за такої структури управління відбувалось дублювання окремих завдань, пов'язаних із оподаткуванням, що ускладнювало їх виконання. Також існували істотні розбіжності у нормативно-правовій базі з врегулювання контрольних процедур, які реалізовували податкова адміністрація, митна служба та служба фіскального контролю. Усе вищевикладене призвело до запровадження організаційної реформи, котра об'єднала усі три структури у єдиний орган влади – Національну Адміністрацію Доходів. Очільником Адміністрації є її Голова Мар'ян Банас. У 2017 р. чисельність працівників цього органу влади становила 58,744 тис. ос. [6].

На сьогодні новоутворена Національна Адміністрація Доходів складається з таких структурних підрозділів, як: регіональні відділення Адміністрації доходів, податкові служби, митні служби та служби фіскального контролю. Голова регіонального відділення Адміністрації доходів контролює діяльність керівників податкових, митних служб та служб фіскального контролю. Варто зауважити, що до функціональних повноважень начальників податкових служб перейшли повноваження колишніх податкових служб та частково митних служб, які стосуються збору податків і митних платежів, а також обслуговування та підтримка клієнтів. Тоді як, до кола функціональних повноважень керівників митних служб та служб фіскального контролю

увійшли податковий та митний контроль, визначення та затвердження ставок і видів податків та митних платежів, поміщення товарів у відповідні митні режими. Ключовими завданнями Національної Адміністрації Доходів визначено такі, як: обслуговування великих платників податків; уніфікація податкової та митної інформації; попередження злочинності, в тому числі й незаконних операцій зі сплати ПДВ [6].

ВИСНОВКИ

Функціонування протягом 30 років митної системи Польщі у формі відокремленої митної служби, яка підпорядковувалась Міністерству фінансів, дало змогу досягнути високих та ефективних результатів роботи. Крім того, слід зазначити, що така організаційна структура управління митних органів проіснувала майже 13 років членства Польщі у ЄС. За увесь цей час у Польщі було сформовано сильну прогресивну та гармонізовану із європейськими стандартами митницю, котра ефективно виконувала базові митні функції на засадах дотримання міжнародних митних принципів. До ключових переваг і здобутків тогочасної митниці слід зарахувати ефективно сформовану організаційну структуру управління митних органів, котра забезпечувала належний рівень керованості та контролюваності, чітку ієрархію управління та достатні горизонтальні і вертикальні взаємозв'язки, досягнення абсолютної автоматизації процедур митного оформлення, підвищення рівня якості митного контролю на засадах удосконалення роботи системи аналізу ризиків, забезпечення прогресивного розвитку національної митної системи за європейським вектором, налагодження та активний розвиток міжнародного митного співробітництва. Ключовими результатами функціонування митниці стали забезпечення оперативності проходження митних процедур на кордоні, належного рівня національної безпеки та захисту суспільства країни і ЄС від небезпечної і шкідливої продукції, активізації міжнародної торгівлі держави та зростання національної економіки.

Про результативність вищезгаданої реформи 2016 р. поки-що складно вести мову, оскільки вони триває трохи більше року. При цьому, слід зауважити, що сучасна митна система Польщі успадкувала від колишньої митниці чимало здобутків, сильних сторін та величезний потенціал, що дає змогу забезпечувати позитивні результати роботи митних органів Польщі й сьогодні. Однак, зважаючи на кращий європейський та вітчизняний досвід побудови митних органів, варто зазначити про існування істотних загроз перетворення митної системи Польщі із незалежної сильної структури у придаток фіскальних органів влади, необ'єктивної пріоритезації фіскальної функції та занепад митної складової. Це відповідно вимагає від вищих органів влади у Польщі належної уваги до роботи Національної Адміністрації Доходів та забезпечення самостійного розвитку митної системи.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Головного статистичного управління Польщі. URL: <http://stat.gov.pl/> (дата звернення: 19.09.2018).
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2018).
3. Офіційний сайт Міжнародного рейтингу Світового

банку «Doing Business». URL: <http://www.doingbusiness.org/> (дата звернення: 10.10.2018).

4. Офіційний сайт Міжнародного рейтингу Світового банку «Logistics Performance Index». URL: <https://lpi.worldbank.org/> (дата звернення: 10.10.2018).

5. Звіт Світового Економічного Форуму «The Global Enabling Trade Report 2016». URL: <http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/#topic=data> (дата звернення: 10.10.2018).

6. Офіційний сайт Національної Адміністрації Податків Польщі. URL: <https://www.mf.gov.pl/> (дата звернення: 15.11.2018).

7. Ministry of Finance of Poland, Customs Service of Poland. Customs Service Business Strategy for 2014-2020, Warsaw, 2013. URL: <http://mf-arch.mf.gov.pl/documents/764034/1010496/Business+Strategy.+SC.pdf> (дата звернення: 07.07.2018).

8. Swierczynska J. The Polish Customs Service as a guardian of security and safety of the cross-border freight traffic. *Krakowske Studia Miedzynarodowe*. 2016. XIII, nr 3. URL: https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/20294/SWIERCZYNSKA_The_Polish_Customs_Service_2016.pdf?sequence=5&isAllowed=y (дата звернення: 11.11.2018).

References

1. Official site of Statistics Poland. URL: <http://stat.gov.pl/> (last accessed: 19.09.2018)

2. Official site of the State Statistics Service of Ukraine.

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (last accessed: 17.11.2018) (in Ukrainian).

3. Official site of International Rating of the World Bank «Doing Business». URL: <http://www.doingbusiness.org/> (last accessed: 10.10.2018).

4. Official site of International Rating of the World Bank «Logistics Performance Index». URL: <https://lpi.worldbank.org/> (last accessed: 10.10.2018).

5. Report of the World Economic Forum «The Global Enabling Trade Report 2016». URL: <http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/#topic=data> (last accessed: 10.10.2018).

6. Official site of the National Revenue Administration of Poland. URL: <https://www.mf.gov.pl/> (last accessed: 15.11.2018).

7. Ministry of Finance of Poland, Customs Service of Poland. Customs Service Business Strategy for 2014-2020, Warsaw, 2013. URL: <http://mf-arch.mf.gov.pl/documents/764034/1010496/Business+Strategy.+SC.pdf> (last accessed: 07.07.2018).

8. Swierczynska J. The Polish Customs Service as a guardian of security and safety of the cross-border freight traffic. *Krakowske Studia Miedzynarodowe*. 2016. XIII, nr 3. URL: https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/20294/SWIERCZYNSKA_The_Polish_Customs_Service_2016.pdf?sequence=5&isAllowed=y (last accessed: 11.11.2018).

ЕРМОЛАЄВА

Тетяна Вікторівна

УДК 349.6

ЗАПОРОЖЕЦЬ

Анастасія Андріївна

ПРАВОВИЙ СТАТУС АГРОХІМІЧНОГО
ПАСПОРТУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИTHE LEGAL DESIGNATION OF
AGROCHEMICAL CERTIFICATION OF
AGRICULTURAL LANDк.ю.н., доцент кафедри,
Національний юридичний
університет імені Ярослава
Мудрогостудент, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого

На сьогодні, забезпечення стійкого розвитку Держави є, в першу чергу, обов'язком уряду держави, що потребує розробки національних програм та відповідної політичної стратегії. В Україні вже тривалий іде трансформаційний період, протягом якого ефективність функціонування економіки України, добробут та здоров'я нації, розвиток виробництва та його масштаби тісно пов'язані з землею. У статті дослідженні правові аспекти регулювання відносин у сфері здійснення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення за законодавством України. Визначено прогалини у законодавчому регулюванні. Наведено причини неефективного землекористування. Сформовано пропозиції покращення правового регулювання агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення. Запропоновано законодавче закріплення обов'язковості еколого-агрохімічної паспортизації.

* * *

На сегодня, обязанностью правительства страны, в первую очередь является обеспечения устойчивого развития, что требует разработки национальных программ и соответствующей политической стратегии. В Украине уже длительное время идет трансформационный период, в течение которого эффективность функционирования экономики, благосостояние и здоровье нации, развитие и его масштабы тесно связаны с землей. В статье проанализированы некоторые аспекты правового регулирования агрохимической паспортизации земель сельскохозяйственного назначения в Украине. Наведены причины неэффективного землепользования. Сформированы предложения улучшения правового регулирования агрохимической паспортизации земель сельскохозяйственного назначения. Предложено законодательное закрепление обязательности эколого-агрохимической паспортизации.

* * *

Today first and foremost, the responsibility of the government of the state is ensuring sustainable development, which requires the development of national programs and an appropriate political strategy. There is a transformation period in Ukraine, for a long time, during which the efficiency of functioning of the Ukrainian economy, the welfare and health of the nation, the development of production and its scale are closely linked with the land. However, recently the domestic land policy has undergone many radical changes. Primarily this is due to the lack of an effective mechanism for the functioning and regulation of land relations. State regulation of land resources in favor of public satisfaction guarantee of property interests and an important factor for socio-economic stability of its financial, economic and environmental security. This article analyzed some aspects of regulation agrochemical certification of agricultural land in Ukraine. Of course, today there are many problems (including lack of financial resources, legal and regulatory framework, lack of government support, unattractive domestic enterprises to foreign investors) that prevent efficient and qualitative development of enterprises. In nature you can take everything you need to mankind, but it can not violate its equilibrium. The use of agricultural natural resources of the land area should be based on the assertion that the earth is not only the heritage of their ancestors and the descendants borrowed. Rational using of land resources are an extremely important natural science and socio-economic problem. Which one sold by the balance between the necessary economic growth and, at the same time, the preservation of land resources. The reasons of ineffective land use are demonstrated. Defined gaps in legislative regulation. Formed proposals to improve regulation of agrochemical certification of agricultural lands. The legislation to set up binding ecological and agrochemical certification is proposed.

Ключові слова: агрохімічна паспортизація, деградація сільськогосподарських угідь, збитки від деградації, родючість, ґрунти

Ключевые слова: агрохимическая паспортизація, деградація сільськогосподарських земель, убитки от деградації, плодородіє, ґрунти

Keywords: agricultural chemistry passport-system, degradation of agricultural land, damage caused by degradation, fertility, soil

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку України, земля є однією зі сфер, де зберігається позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. До того ж Україна володіє 27 % світових площ кращих чорноземів. Має сприятливий клімат для розвитку землеробства. Країна має майже 34 млн. га орної землі, в той же час як світова житниця – Канада тільки 25 млн. га. Аграрне виробництво становить близько 15 % ВВП країни, а з урахуванням переробної галузі показник сягає 33-35 %. У 2013 р. валове

виробництво продукції агропромислового комплексу сягало понад 253 млрд. грн, експорт сільськогосподарської продукції з України становив 17,3 млрд. доларів США. Це понад 27 % загального експорту держави. До бюджету від підприємств АПК надійшло 47 млрд. грн. [1, с. 59].

Відтак, раціональне використання земельних ресурсів є надзвичайно важливою природничо науковою та соціально-економічною проблемою, яка вирішується на основі балансу між необхідним економічним ростом та збереженням земельних ресурсів [2]. Беручи до

уваги – екологічність, як принцип оптимізації використання земельних ресурсів [3, с. 25], який враховує систему заходів щодо охорони земель від деградації у результаті дії водної і вітрової ерозії, порушення водного і сольового режимів, дегуміфікації і виснаження поживними речовинами ґрунтів, їх забруднення агрохімікатами і техногенними викидами. Якраз його реалізацію забезпечує агрохімічна паспортизація земель. Відповідно до чинного законодавства, а саме у ст. 1 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення це обов'язкове агрохімічне обстеження ґрунтів з видачею агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки, в якому фіксуються початкові та поточні рівні забезпечення поживними речовинами ґрунтів, рівні їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами [4]. Його призначення розкрито у ст. 37 Закону України «Про охорону земель» від 19.06.2003 дані агрохімічної паспортизації земель використовуються в процесі регулювання земельних відносин при: передачі у власність або наданні в користування, в тому числі в оренду, земельної ділянки; зміні власника земельної ділянки або землекористувача; проведенні грошової оцінки земель; визначенні розмірів плати за землю; здійсненні контролю за станом родючості ґрунтів.

Форму агрохімічного паспорта та порядок його ведення встановлює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин.[5] Окремо слід звернути увагу на нормативно правовий акт, який є чинним і визначає у ст. 4 Закону України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» запровадження ефективної системи охорони родючості ґрунтів, проведення суцільної агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення [6].

МЕТОЮ РОБОТИ є опрацювання та аналіз досліджень у сфері збереження та відтворення родючості ґрунтів та визначення агрохімічної паспортизації земель як обов'язкової складової при передачі земельних ділянок у власність, користування та одним із основних заходів щодо охорони та підвищення родючості.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні досліджень використовувався метод порівняння та структурно-логічного аналізу – для виявлення закономірностей та їх узагальнення за для формулювання висновку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Важливим засобом локалізації правового регулювання у сфері сільськогосподарського землекористування є складання агрохімічних паспортів полів. Керуючись ст. 56 Закону України "Про землеустрій", яка встановлює перелік документів, що складають технічну документацію із землеустрою тобто слугують для посвідчення право власності на земельну ділянку. Слід наголосити, що серед цей перелік не містить агрохімічного паспорта [7]. Зокрема п. 2 ст. 118 Земельного Кодексу України передбачено, що рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо приватизації земельних ділянок приймається у місячний строк на підставі технічних матеріалів та

документів що підтверджують розмір земельної ділянки, тобто до них відносять, також, і вищезгадану технічну документацію із землеустрою.

Відповідно до п. 3.5 Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України "Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки" від 11.10.2011 № 536 (далі – Наказ № 536), вказує на те, що наявність агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки є обов'язковою при передачі земельних ділянок у власність, користування, а не до прийняття рішення про передачу у власність [8].

Слід звернути увагу на те, що право власності виникає не з моменту прийняття рішення про передачу у власність, а з моменту державної реєстрації цих прав про це зазначено у ст. 125 Земельного Кодексу України право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав.

Таким чином, агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення є обов'язковою складовою державної реєстрації при передачі земельних ділянок у власність, наданні у користування, відповідно до вищезазначеного Наказу. Також про цей обов'язок зазначається у ст. 37 ЗУ "Про охорону земель", з метою здійснення контролю за динамікою родючості ґрунтів систематично проводиться їх агрохімічне обстеження, видаються агрохімічні паспорти, в яких фіксуються початкові та поточні рівні забезпечення поживними речовинами ґрунтів і рівні їх забруднення [5].

Однак, на сьогодні судова практика досить розбіжно розглядає спори з цього приводу. Звісно ж існує судова дикреція, яка повинна конкретизувати зміст абстрактних, відносно визначених правових норм і адаптувати їх до конкретних життєвих ситуацій. Водночас судова дискреція спрямована на подолання правової невизначеності, проте, на сьогодні, варіативність кінцевого результату вирішення справи судом призводить до неоднозначності судової практики, яка склалась з приводу обов'язковості агрохімічної паспортизації земель.

Так, Апеляційний суд Запорізької області від 14.12.2017 р. у справі № 322/530/17 постановив ухвалу у якій посилався на ст. 37 Закону України «Про охорону земель» та прийшов до висновку про обов'язкову агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення передбачену і Законом України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» (ст.ст. 1, 9).

При вирішенні іншої справи, Апеляційний суд Житомирської області в ухвалі від 29.11.2017 р. справа № 287/578/16-ц, суд спираючись на положення ч. 1, 4, 5, 6 ст. 37, ст. 54 Закону України «Про охорону земель», ст. 1 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», п. 6.2. Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, затвердженого Наказом Міністерства аграрної політики України № 51 від 26 лютого 2004 р., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 березня 2004 р. також прийшов до висновку про обов'язкове агрохімічне обстеження ґрунтів з видачею агрохімічного паспорта поля.

Протилежні висновки містяться в ухвалі Апеля-

ційного суду Донецької області від 07.11.2017 р. справа № 220/416/16-ц, колегія суддів прийшла до висновку про те, що діюче законодавство не містить положень щодо обов'язку землекористувача замовляти агрохімічний паспорт. Обґрунтовуючи таке твердження, тим, що Порядок ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 11.10.2011, який регулює процедуру виготовлення, видачі та застосування агрохімічного паспорта поля (земельної ділянки), не містить приписів, які б зобов'язували замовляти такий паспорт, розробляти проекти землеустрою саме землекористувачем. До того ж ст. 5 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення проводить центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики.

Також, Рівненський апеляційний господарський суд постановив від 22.06.2018 р. у справі № 924/1122/17, постановив, що обов'язок щодо виготовлення агрохімічного паспорта поля є необґрунтованим, колегія суддів зазначає, що ні Законом України «Про оренду землі», ні Земельним кодексом України у процедурі поновлення договору оренди землі не передбачено обов'язку подавати агрохімічний паспорт поля.

Доречно підсумувати, що в цілому підсумкового рішення касаційної інстанції стосовно законності та обґрунтованості оскаржуваних справ, зі спірним питанням обов'язковості проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, немає.

ВИСНОВКИ

Законодавцем поступово запроваджується контроль за родючістю ґрунтів. Водночас вагомим вдосконалень та впорядкувань потребують законодавчі акти, що визначають порядок здійснення контролю за використанням та охороною сільськогосподарських земель.

За для організації дієвого контролю за використанням та охороною земель у державі за допомогою суцільної агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення слід, на нашу думку, внести відповідні зміни до законодавства, а саме визначити статус агрохімічному паспорту земельної ділянки, як додатку до правостановлюючого документу на землі сільськогосподарського призначення.

Впровадження зазначеної зміни дозволить створити вагомий важель впливу на стан збереження та відтво-

рення якісних характеристик основного національного багатства нашої держави – землі.

Список використаних джерел

1. Семенда О.В. Напрями підвищення родючості та охорони якості ґрунтів. *Агросвіт*. 2014. № 6. С. 58-62.
2. Гарнага О.М. Еколого-економічні засади формування ринку сільськогосподарських земель. Рівне, 2006. 142 с.
3. Дацько Л.В., Майстренко М.І. Екологічні та економічні аспекти сталого землекористування для відтворення родючості ґрунтів. *Охорона родючості ґрунтів*. 2012. № 8. С. 24-39.
4. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. С. 1432.
5. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. С. 1431.
6. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. *Офіційний вісник України*. 2005. № 45. С. 2826.
7. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 25. С. 1178.
8. Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки: Наказ М-ва аграрної політики та продовольства України від 11.10.2011 р. № 536. *Офіційний вісник України*. 2011. № 102. С. 3764.

References

1. Semenda O.V. Directions of fertility enhancement and soil quality protection. *Agrosvit*. 2014. № 6. pp. 58-62. (in Ukrainian)
2. Harnaga O.M. Ecological and economic principles of forming the market of agricultural land. Rivne, 2006. 142 s. (in Ukrainian)
3. Datsko L.V., Majstrenko M.I. Ecological and economic aspects of sustainable land use for reproduction of soil fertility. *Protection of soil fertility*. 2012. № 8. S. 24-39. (in Ukrainian)
4. About state control over the use and protection of land: Law of Ukraine 19.06.2003. № 963-IV. *Official Bulletin of Ukraine*, 2003. № 29. P. 1432. (in Ukrainian)
5. About land protection: Law of Ukraine 19.06.2003 r. № 962-IV. *Official Bulletin of Ukraine*, 2003. № 29. P. 1431. (in Ukrainian)
6. About the Basic Principles of the State Agrarian Policy for the period until 2015: Law of Ukraine 18.10.2005. № 2982-IV. *Official Bulletin of Ukraine*, 2005. № 45. P. 2826. (in Ukrainian)
7. On Land Management: Law of Ukraine 22.05.2003. № 858-IV. *Official Bulletin of Ukraine*, 2003. № 25. P. 1178. (in Ukrainian)
8. About approval of the Agrochemical passport of the field, land plot: Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine from 11.10.2011. № 536. *Official Bulletin of Ukraine*, 2011. № 102. P. 3764. (in Ukrainian)

КОМЕНТАР

щодо законопроекту про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України № 9260 від 05.11.2018 р.

Кабінетом Міністрів України внесено проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів № 9260 від 05.11.2018 (надалі Проект).

Проект було досить оперативно прийнято у першому читанні – 08.11.2018 р.

Основні положення Проекту визначені у **пояснювальній записці**. У ній зазначено, що законопроектом передбачається:

- збільшити з 1 липня 2019 р. ставки акцизного податку на тютюнові вироби на 9 %;

- підвищити з 1 січня 2019 р. ставку екологічного податку за викиди двоокису вуглецю стаціонарними джерелами;

- збільшити ставки рентної плати за користування надрами для видобування нафти і конденсату та для залізної руди;

- збільшити ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів;

- з метою підвищення контролю за обігом пального відображати у Системі електронного адміністрування реалізації пального фактичний рух палива у розрізі місць зберігання (на сьогодні облік здійснюється у розрізі суб'єктів господарювання);

- здійснювати порівняння показників з СЕАРП та показників витратомірів-лічильників і рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі щодо обсягів обігу та залишків пального в розрізі кодів згідно з УКТ ЗЕД, акцизних складів та розпорядників акцизних складів;

- запровадити ліцензування діяльності усіх суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, зберігання, **оптову та роздрібну торгівлю паливом**;

- запровадити контроль за цільовим використанням пального, призначеного для цілей авіаційного транспорту;

- запровадити ведення в СЕАРП окремого обліку за переміщенням спирту;

- встановити нульову ставку акцизного податку на спирт етиловий, який використовується для виробництва харчового оцту, парфумерно-косметичної продукції та продукції технічного призначення;

- для забезпечення контролю за цільовим використанням спирту встановити перелік вимог до підприємств, які отримують спирт за нульовою ставкою акцизного податку, та передбачити, що такі підприємства мають бути обладнані витратомірами отриманого спирту і витратомірами обсягу виробленої продукції, інформація з яких щоденно передається у контролюючі органи;

- встановити, що норми щодо змін в адмініструванні акцизного податку пального та спирту набувають чинності з 1 липня 2019 р., а відповідальність за порушення зазначених норм – з 1 жовтня 2019 р.;

- визнати податковими агентами операторів поштового зв'язку, експрес-перевізників, які здійснювати-

муть нарахування та сплату податкових зобов'язань з податку на додану вартість до бюджету у разі ввезення на митну територію України товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, у несупроводжуваному багажі.

Нижче наводимо детальний аналіз змін, що планується запровадити Проектом

I. Акцизний податок

1. Реалізація спирту етилового.

Передбачається, що реалізація спирту етилового буде оподатковуватися акцизним податком в такому самому порядку, як і реалізація пального. Дані щодо реалізації спирту етилового будуть оброблятися у системі електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового. Стосовно реалізації спирту етилового передбачається складання акцизної накладної.

Проектом передбачено доповнити *Підрозділ 5 Розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу п. 23* наступного змісту:

«Протягом 20 календарних днів, починаючи з 1 липня 2019 року, платник податку зобов'язаний подати контролюючому органу акт проведення інвентаризації обсягів залишку спирту етилового станом на початок дня 1 липня 2019 року».

2. Акцизні склади.

Проектом уточнено визначення акцизного складу (п. 14.1.6. ПК). А саме, доповнено, що *акцизним складом вважається спеціально обладнані приміщення або територія, у яких проводиться господарська діяльність з:*

– вироблення, оброблення (перероблення), змішування, розливу, пакування, фасування, зберігання, одержання чи видачі, **а також реалізації спирту етилового, горілки та лікєро-горілочаних виробів**;

– вироблення, оброблення (перероблення), змішування, **розливу, навантаження-розвантаження, зберігання, реалізації пального.**

Доповнено, що **не є акцизним складом:**

- приміщення або територія, на кожній з яких загальна місткість розташованих ємностей для навантаження-розвантаження та зберігання пального **не перевищує 500 кубічних метрів**, а суб'єкт господарювання – власник або користувач такого приміщення або території використовує пальне **виключно для потреб власного споживання чи промислової переробки та не здійснює операцій з реалізації пального іншим особам**;

- паливний бак, як ємність для зберігання пального безпосередньо в транспортному засобі або технічному обладнанні, пристрої.

У Податковому кодексі передбачається **ввести поняття акцизного складу пересувного (п. 14.1.61 ПК) – автомобільний, залізничний, морський, річковий, повітряний, трубопровідний транспортний засіб, на якому переміщується та/або зберігається пальне або**

спирт етиловий на митній території України.

3. Внесення змін до визначення поняття реалізації пального (14.1.212 ПК):

Реалізація пального або спирту етилового - будь-які операції з фізичної передачі (відпуску, відвантаження) пального або спирту етилового з **переходом права власності** на таке пальне або спирт етиловий або без такого, за плату (компенсацію) або без такої на митній території України з акцизного складу / акцизного складу пересувного:

до акцизного складу;

до акцизного складу пересувного;

для власного споживання чи промислової переробки;

будь-яким іншим особам.

Не вважаються реалізацією пального операції з фізичної передачі (відпуску, відвантаження) пального на митній території України:

в споживчій тарі ємністю до 5 літрів (включно), крім операцій з реалізації такого пального його виробниками;

для використання пального виключно для потреб власного споживання чи промислової переробки суб'єктами господарювання, які не є розпорядниками акцизного складу.

Відповідно, Проектом уточнюється поняття розпорядника акцизного складу.

Проектом суттєво доповнені вимоги щодо обладнання та використання акцизні складу на території яких виробляється спирт етиловий, а також пальне. Зокрема, вимоги щодо:

– обладнання витратомірами-лічильниками та рівнемірами-лічильниками,

– реєстрації розпорядниками акцизних складів усіх розташованих на акцизних складах резервуарів, витратомірів-лічильників та рівнемірів-лічильників – в Єдиному державному реєстрі витратомірів-лічильників та рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі, та усіх акцизних складів – у системі електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового (п. 230.1.2).

– щоденного формування та передавачі до податкових органів розпорядниками акцизних складів електронних документів з даними щодо фактичних залишків пального на початок та кінець доби та добового фактичного обсягу отриманого та реалізованого пального (п. 230.1.3).

Проектом передбачено перехідне положення, що платники акцизного податку зобов'язані з 1 травня 2019 р. до 1 червня 2019 р. зареєструвати в системі електронного адміністрування реалізації пального усі акцизні складу, розпорядниками яких такі платники податку будуть станом на 1 липня 2019 р. (п. 21 Підрозділу 5. Розділу XX Перехідні положення ПК).

Проектом передбачено суттєве підвищено штрафу за не обладнання акцизного складу – з 15000 до 150000 грн. (п. 128¹.1), а також встановлення штрафів:

– за відсутність реєстрації акцизних складів в розмірі 1 000 000 грн. (128¹.2 ПК);

– за незабезпечення своєчасної передачі електронних документів, що містять дані щодо фактичних залишків пального та обсягу обігу пального або спирту етилового – у розмірі 1 000 грн. (п. 128¹.3 ПК).

Проте, Проектом передбачається, що вищезазначені

штрафні санкції за необладнання акцизного складу (п. 128¹.1) застосовуються:

з 1 липня 2019 р. – до розпорядника акцизного складу, на акцизному складі якого розташовано резервуари, загальна місткість яких перевищує 20000 куб. м.;

з 1 жовтня 2019 р. – до розпорядника акцизного складу, на акцизному складі якого розташовано резервуари, загальна місткість яких перевищує 1000 куб. м., але не перевищує 20000 куб. м.;

з 1 січня 2020 р. – до розпорядника акцизного складу, на акцизному складі якого розташовано резервуари, загальна місткість яких не перевищує 1000 куб. м. (п. 18 Підрозділу 5. Розділу XX Перехідні положення ПК).

А штрафні санкції за відсутність реєстрації акцизних складів та незабезпечення своєчасної передачі електронних документів (1281.2 – 1281.3) – передбачається застосовувати з 1 жовтня 2019 р. (п. 24 Підрозділу 5 Розділу XX Перехідні положення ПК).

4. Зміни ставок акцизного податку.

5. Розширення функцій податкових органів стосовно реалізації пального (ст. 19¹, ст. 288 ПК).

Проектом планується поширити контролюючі функції податкових органів на запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та пального.

6. Зміни та доповнення до вимог щодо складання акцизних накладних.

Зокрема, Проектом доповнені обов'язкові реквізити складання акцизних накладних (стаття 231 ПК).

Змінені та доповнені вимоги стосовно складання акцизних накладних у разі здійснення операцій з реалізації пального, які передбачають відпуск пального через паливороздавальні колонки на автомобільних заправних станціях.

Змінені та доповнені вимоги стосовно того, хто саме має реєструвати акцизні накладні. Такі накладні можуть складатися в одному або у двох примірниках.

Акцизна накладна складається в одному примірнику особою яка реалізує пальне або спирт етиловий, у разі його реалізації:

а) з акцизного складу:

для власного споживання чи промислової переробки або на обсяги втраченого / зіпсованого / знищеного пального або спирту етилового;

будь-яким іншим особам – не платникам податку;

б) з акцизного складу пересувного:

для власного споживання чи промислової переробки або на обсяги втраченого / зіпсованого / знищеного пального або спирту етилового;

будь-яким іншим особам – не платникам податку.

Акцизна накладна складається в двох примірниках особою яка реалізує пальне або спирт етиловий, у разі його реалізації:

а) з акцизного складу до іншого акцизного складу;

б) з акцизного складу до акцизного складу пересувного;

в) з акцизного складу пересувного до іншого акцизного складу пересувного;

г) з акцизного складу пересувного до акцизного складу.

При цьому перший примірник реєструється в Єдиному реєстрі акцизних накладних, а другий примірник в день її складання надсилається розпоряд-

нику акцизного складу – отримувачу пального або спирту етилового, який зобов'язаний зареєструвати цей примірник в ЄРАН після реєстрації першого примірника в ЄРАН та отримання пального або спирту етилового на акцизний склад/акцизний склад пересувний.

Зміна строків реалізації акцизних накладних.

Чинним податковим кодексом передбачений 15-денний строк реєстрації акцизної накладної.

Проектом передбачається встановити наступні строки реєстрації акцизних накладних (п. 231.6 ПК):

акцизних накладних, складених при реалізації пального з акцизного складу, який є місцем роздрібної торгівлі паливом, на яке отримано ліцензію на право роздрібної торгівлі паливом, – не пізніше п'ятнадцяти календарних днів, наступних за датою їх складання;

першого примірника акцизної накладної – у день складання такої акцизної накладної, але не пізніше здійснення операції з реалізації пального або спирту етилового;

другого примірника акцизної накладної – не пізніше трьох календарних днів, наступних за днем отримання пального або спирту етилового на акцизний склад розпорядником акцизного складу – отримувачем пального або спирту етилового;

розрахунку коригування – не пізніше трьох календарних днів, наступних за датою його складання.

Окрім того, передбачається доповнити п. 120².2 ПК штрафною санкцією:

відсутність з вини платника акцизного податку, який отримав палне та спирт етиловий, реєстрації в Єдиному реєстрі акцизних накладних другого примірника акцизної накладної / другого примірника розрахунку коригування, – тягне за собою накладення штрафу в розмірі 2 відсотків суми акцизного податку з відповідних обсягів пального або спирту етилового, зазначених в такій акцизній накладній / розрахунку коригування.

Проте, даний штраф почне застосовуватися з **1 жовтня 2019 р.** (п. 24 Підрозділу 5 Розділу XX Перехідні положення ПК).

Зменшення ліміту реєстрації акцизних накладних (Σ АНакл) на показник Σ АМитнЕкспорт – загальний обсяг пального або спирту етилового, вивезеного за межі митної території України, оформленого належним чином митними деклараціями (п. 232.3 ПК).

7. Перехідні положення щодо реалізації пального.

Проектом доповнено Підрозділ 5 Розділу XX Перехідні положення ПК п. 22 наступними вимогами щодо реєстрації акцизних накладних на реалізацію пального:

1) акцизні накладні, складені до 30 червня 2019 р. та не зареєстровані, не підлягають реєстрації в ЄРАН; акцизні накладні, складені у липні 2019 р. реєструються в ЄРАН не пізніше п'ятнадцяти календарних днів, наступних за датою їх складання;

2) Для розподілу обсягів залишків пального, які обліковуються у платників податку в системі електронного адміністрування реалізації пального станом на 1 липня 2019 р., між акцизними складами / акцизними складами пересувними, де такі обсяги залишків пального знаходяться фактично станом на 1 липня 2019 р. та/або з яких проведені операції з реалізації

пального до 30 червня 2019 р., на які станом на 1 липня 2019 р. не зареєстровані акцизні накладні в Єдиному реєстрі акцизних накладних (далі – розподіл обсягів залишків пального):

а) платники податку, у яких станом на 1 липня 2019 р. в системі електронного адміністрування реалізації пального обліковуються обсяги залишків пального, зобов'язані:

скласти акцизні накладні в двох примірниках, перший з яких зареєструвати в Єдиному реєстрі акцизних накладних до 3 липня 2019 р. на такі обсяги, із зазначенням в акцизних накладних акцизних складів, де такі обсяги фактично знаходяться та/або з яких проведені операції з реалізації пального до 30 червня 2019 р., на які станом на 1 липня 2019 р. не зареєстровані акцизні накладні в Єдиному реєстрі акцизних накладних, та їх розпорядників шляхом заповнення обов'язкових реквізитів акцизної накладної, передбачених підпунктами «г», «т», «з» та «и» пункту 231.1 статті 231 цього Кодексу;

передати до 3 липня 2019 року розпорядникам акцизних складів, з акцизних складів яких проведені операції з реалізації пального до 30 червня 2019 року, на які станом на 1 липня 2019 року не зареєстровані акцизні накладні в ЄРАН, інформацію щодо таких операцій з реалізації пального;

б) після виконання платником податку вимог підпункту «а» цього пункту щодо відповідного розпорядника акцизного складу, такий розпорядник зобов'язаний:

зареєструвати в ЄРАН другий примірник отриманої акцизної накладної, складеної платником податку згідно підпункту «а» цього пункту;

до 5 липня 2019 р. скласти та зареєструвати в ЄРАН акцизні накладні на операції з реалізації пального, проведені з його акцизного складу до 30 червня 2019 р., на які станом на 1 липня 2019 р. не зареєстровані акцизні накладні в ЄРАН.

8. Проектом передбачається доповнити с. 164 Кодексу України про адміністративні правопорушення наступними штрафними санкціями:

– за переміщення пального або спирту етилового транспортними засобами, що не зазначені в митних деклараціях або в акцизних накладних – від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів з конфіскацією пального або спирту етилового та транспортних засобів, чи без такої,

– за зберігання пального або спирту етилового на акцизному складі/акцизному складі пересувному, обсяги якого не зазначені в митних деклараціях або в зареєстрованих акцизних накладних, заявках на поповнення обсягу залишку пального або спирту етилового, а також реалізація пального або спирту етилового з не зареєстрованого акцизного складу, – від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією пального або спирту етилового, транспортних засобів, ємностей та обладнання, що використовувалося для зберігання та реалізації такого пального або спирту етилового, грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.

9. Запроваджуються вимоги щодо ліцензування діяльності з оптової та роздрібною торгівлі, збе-

рігання пального.

1. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» поширено на реалізацію пального. Назву закону змінено на **Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального» (надалі Закон).**

У Законі планується **визначити поняття:** місце виробництва пального, місце зберігання пального, місце оптової торгівлі паливом, місце роздрібною торгівлі паливом, виробництво пального, зберігання пального, **оптова торгівля паливом, роздрібна торгівля паливом.**

Проектом планується передбачити вимоги щодо ліцензування діяльності з:

- виробництва пального (ст. 2 Закону),
- імпорту, експорту, оптової торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами, **імпорту або експорту пального, оптової чи роздрібною торгівлі паливом та зберігання пального (ст. 15 Закону).**

II. Податок на додану вартість

1. Проектом передбачається **визначити в якості податкових агентів оператора поштового зв'язку, експрес-перевізника** при ввезенні товарів на митну територію України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях у несупроводжуваному багажі (180.2¹ ПК).

Суми ПДВ, сплачені оператором поштового зв'язку, експрес-перевізником, виключаються з ШНакл.

2. **Стосовно оподаткування ПДВ орендної плати за земельні ділянки, що перебувають у державній або комунальній власності.**

Чинною редакцією ПК (ст. 197.1 ПК) передбачене звільнення від оподаткування ПДВ операції з орендної плати за земельні ділянки, що перебувають у власності держави або територіальної громади, якщо така орендна плата повністю зараховується до відповідних бюджетів.

Проектом передбачається внести зміни до ст. 197.1 ПК та **уточнити**, що звільняються від оподаткування

ПДВ операції з постачання послуг з надання в оренду (**суборенду**) земельних ділянок, що перебувають у власності держави або територіальної громади, якщо кошти за такі послуги у повному обсязі сплачуються **безпосередньо на відповідні рахунки органів, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів.**

3. Передбачені вимоги щодо оподаткування ПДВ вартості ввезених на митну територію України товарів, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент **100 євро**, для одного одержувача – фізичної особи, в одній депеші від одного відправника у міжнародних поштових відправленнях або в одному вантажі експрес-перевізника від одного відправника у міжнародних експрес-відправленнях (з 1 січня 2019 р. по 30 червня 2019 р. сумарна фактурна вартість яких перевищує **150 євро**).

III. Інші зміни та доповнення

1. Передбачається внести зміни щодо **порядку розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу.** А саме, встановити (п. 100.9 ПК), що рішення про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу, а також про перенесення строків сплати розстрочених, відстрочених сум або їх частки щодо загальнодержавних податків та зборів на строк, що виходить за межі одного та / або більше бюджетних років приймається керівником Державної фіскальної служби України (**без будь-яких винятків**), про що повідомляється Міністерство фінансів України.

2. Передбачається внести зміни щодо порядку видачі та погашення податкових векселів.

3. Збільшено ставку екологічного податку за викиди двоокису вуглецю.

4. Збільшені ставки рентної плати, у тому числі перехідні ставки.

ТУМАНЯН Анна Оганесівна,
аудитор АФ "Аналітик"
af.analitik.ua@gmail.com

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку – це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?

1. **Значна (!) економія коштів** на ведення бухобліку:

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру**;
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції – це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.

4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.

І нарешті – з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно – це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua